

111 1834

REGELE CAROL

AL

ROMÂNIEI

UN SIMBOL AL VIETEI

DE

MITE KREMnitz

Tradus din limba germană de T. B.

BUCUREȘTI

* EDITURA STABILIMENTULUI „UNIVERSALA“
DE ARTE GRAFICE * * * *

14 — Strada Covaci — 14

1904

Prețul 1 leu.

9(498) „186/190” III 1837 311385

REGELE CAROL

AL
ROMÂNIEI

UN SIMBOL AL VIETEI

DE

MITE KREMNITZ

Tradus din limba germană de T. B.

BUCUREȘTI

* EDITURA STABILIMENTULUI „UNIVERSALA”
DE ARTE GRAFICE * * * *

14 — Strada Covaci — 14

1903

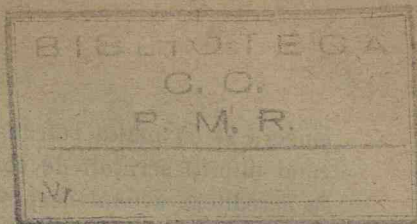
13660/67

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
III 479 382
COTA

821/05

B.C.U. Bucuresti

C20055155

PREFAȚĂ

Cred că nu este de prisos de a arăta mai înainte de toate cine este autoarea acestei scrieri, căci nu toată lumea de la noi o știe, sau o cunoaște numai după nume.

D-na *Mite Kremnitz* este văduva mult regretatului Dr. în medicină *Kremnitz*, fost medic primar al spitalului Brâncovenesc și unul din cei trei medici distinși, cari au căutat pe A. Sa Regală Prințul nostru moștenitor, când acum câțiva ani se afla grav bolnav.

Scrierile în limba germană ale D-nei *Kremnitz* sunt încă de mult foarte apreciate, nu numai în străinătate și mai cu osebire în toată Germania, dar și la noi, cunoscută ca tovarăse de muncă literară a *Carmen Sylvei*, traducătoarea neobosită și pricepută a mai multor autori români.

Iată cum se exprimă între altele un mare ziar român din capitală, ocupându-se de această scriere :

„De când“ „Idem“ s'a despărțit de „Dito“, întrerupând șirul de nuvele și schițe din Carpați, în care una făurea fondul realist și cea altă dedea forma gingașă a poeziei,—„Idem“ a plecat în Germania și a scris singură câte va romane. În multe din acestea, amintirile din România, a doua patrie a scriitoarei (e fiica celebrului profesor german *Bardeleben*), au un rol de căpetenie. Prin ele distinsa scriitoare prezintă străinătății, țara, poporul și obiceiurile române, cu dragoste

sinceră și cu multă pătrundere; un caz destul de rar astăzi, când diferiți scriitorii de contrabandă fac tot posibilul, ca să se acrediteze svonul despre caracterul semi-barbar al poporului de la porțile Orientului“.

„Chiar și cartea recentă a D-nei Kremnitz („*König Carl von Rumänien. Ein Lebensbild. Breslau 1903*), începe prin o caracterizare severă, dar destul de nemerită a poporului român, arătându-și scăderile ca și calitățile, în raport cu caracterul Domnitorului etc“.

.....

Intreaga carte coprinde vorbe de acestea bune la adresa Românilor, pe cari une-oră îi compară cu niște copii deștepți, dar neliniștiți.

Aprecierea însemnătății acelei puternice personalități, ce s'a urcat pe tronul României, e făcută cu judecată matură. Toate episoadele din viața Domnitorului, legate de împrejurările politice interne și externe, toate zilele triste și cele de mulțumire se înșiră într'o povestire ușoară și vie, etc.

Toate narațiunile foarte precise și bine conchise ale D-nei Kremnitz sunt basate numai pe fapte pozitive și pe date autentice.

De o importanță mare și de un interes deosebit mai ales pentru toți Români fără nici un fel de deosebire, este reproducția numeroaselor corespondențe urmate în diferite perioade și ocazii între Prințul și mai târziu Regele României, cu Augusta sa Soție (în timpul campaniei din 1877—1878), cu părintele și cu fratele lui, Leopold, cu Impăratul Wilhelm al Germaniei, cu fiul lui, Prințul Moștenitor, cu Impărații Napoleon și Francisc Ioseph, cu Țarul și Sultanul.

Mult distinsa scriitoare descrie și luptele grele duse de Prințul Carol în interesul demnității națiunii și armatei române, înainte și după începerea războiului din 1877—1878; cele pentru respectarea integrității teritoriului român și contra retrocedării Basarabiei, contra impunerei de către congresul din Berlin, ca să se acorde ovreilor în mase drepturile politice pentru rezolvarea cestiunii Căilor ferate Strousberg, etc.

Firul povestirei e continuat până la 1892, terminând cu serbările jubiliare din 10 Maiu ale acestui an.

Conchizând, nu mă pot opri de a mărturisi în toată sinceritatea, că nici o altă traducțiune nu 'mă-a procurat atâta plăcere și atâta mulțumire sufletească ca cea de față.

Traducătorul.

REGELE CAROL AL ROMANIEI

UN SIMBOL AL VIEȚEI

Nu este ceva rar, ca o viață să se scurgă mai minunat ca un roman, dar rar este, ca soarta unui om să stea în contradicere cu caracterul său.

Chiar spiritul liber al unuia din cei mai mari filosofi ai noștri se îndoiește că poate există o disproporțiune (nepotrivire) desăvârșită între caracterul și soarta unui om.

Cine însă urmărește cursul vieții Regelui Carol al României și îl compară cu dispozițiunile și cu capacitățile sale, este încercat de a găsi posibil o disproporție desăvârșită între caracter și soartă, — ba de a'i atribui chiar o mare parte a rezultatelor fără exemplu ale Regelui.

Viețuirea lui exterioară stă într'un contrast diametral cu caracterul său din naștere, fără să'l fi putut vre o dată modifica.

El s'a dezvoltat numai prin sine însuși.

Toate dispozițiunile sale arătau, că sunt isvorite din însușirile aduse pe baza transmisiunii; — înclinațiile sale sunt înrădăcinate în tradițiune.

El fu smuls din calea obicnuită a fiilor princiarî și chemat să creeze un drum independent și nou într'o țară necunoscută, într'un popor fără tradițiuni monarhice, a căruî statornicie [o găsești tocmai în continua lui schimbare; acest om rezervat și cum-penit se văzu nevoit să'si afle și să întemeieze el singur o normă de guvernământ. Personal prototipul ordinei și exactității, deveni Principele unei țări, în care totul era în desordine și fără stavilă, dar genial. El, care după firea sa nu se abate vre-o-dată de la principiul lui Aristotel: „Calea mijlocie e cea mai dreaptă în toate“, deveni Regele unei țeri în care de la temperatură până la viața sufletească totul se mișcă între extreme. El, în care totul era temperat și logic, se puse în fruntea unei națiuni, în cari și astăzi există cele mai mari contraste.

Nicăeri deosebirea între stăpân și supus nu este mai mare ca aici, și totuși România e dominată de un curent democratic produs de cultura modernă și de o concepție liberală și grandioasă, pentru care multe state apusene o pot invidia. Totul în țara aceasta e interesant în gradul cel mai înalt, nimic nu e tipic, ci totul individual, nimic legat de forme fixe, ci totul aș o continuă dezvoltare, pornită din isvoarele pământului cel negru și mult roditor.

Un popor, abia chemat la conștiință, și-a dat o constituție dintre cele mai liberale și a circumscris mult prerogativele coroanei, ast-fel în cât bărbații de stat străini credeaș atunci, că sub aceste restricțiuni cel mai expert principe nu va putea domni prosperând.

Și iată un tînăr principe german, care, nici măcar printr'o școală specială n'a fost pregătit pentru aceasta, a știut totuși de a conduce statul la independență și glorie.

Prin ce?

Pătrunzând adânc în istoria vieții sale cine va e

încercat de a zice: Nu prin însușirile sale positive deși foarte însemnate, ci prin cele negative, prin lipsa de greșeli cari adesea ori sunt agățate de aceste însușiri.

Nu prin ceea ce a fost și ce a avut, ci prin ceea ce n'a fost și n'a avut! Nu prin cumintenie și bunătate, nu prin energia voinței și-a cucerit locul în istoria universală, ci prin aceea, că cu tot simțământul înaltei sale pozițiuni, cu toată marea sa cumintenie nu avea nici o asprime pe lângă multă bunătate, și nici o slăbiciune; — prin aceea, că a putut suporta, aștepta și suferi mai mult de cât ori-care alt muritor; — prin lipsa de patime, — și mai mult prin persistența și conștiința datoriilor sale lăsând a fi dirijat numai de puterile propriei rațiune.

Ast-fel a ajuns stăpân pe acest atât de neclintit neam de Latini, iar prin puterea sa extraordinară de a-l conduce strict obiectiv, după cele mai înalte principii statornicite; a putut să se impună până și României, acestei țări înzestrată cu atâtea mari dar critice calități.

Supt împrejurările anevoioase, în care Principele Carol avea să fondeze statul lui, o personalitate mai puțin rece și mai mult impulsivă ar fi avut de sigur să sufere un naufragiu. Numai o corabie vingoasă de oțel, ca aceea a A. Sale a putut rezista tutulor furtunelor

Spre a trece prin lume, este oportun, ca cine va sa ia cu dânsul o mare provisiune de precauțiune și indulgență, — „așa ne spune filosoful înțelepciunei vieții“.

Pentru un Regent, sunt și mai importante virtuțile precauțiunei și indulgenței, Regele Carol nu avea trebuință de a le lua cu sine, el le a avut chiar în sine: precauțiune veghetoare precum și o neobosită indulgență!

Și nu numai aceea indulgență și tolerantă proprie

tuturor oamenilor mari, ci și aceea isvorită din iubirea creștinească, din smerenia adâncă a inimei.

Dacă dar să desemnăm cu două cuvinte scurte superioritatea și caracteristica Regelui nu putem alege mai bine de cât acele ale filosofului: „Prin precauțiune și indulgență a dobândit succesele sale“.

Regele Carol s'a născut la ⁸/₂₀ Aprilie 1839, ca fiul al 2-lea al Principelui Carol Anton de Hohenzollern-Sigmaringen și a soției sale Principesa Iosephina, născută Principesa de Baden, din care unire conjugală, din cele mai fericite, s'aun născut șease copii. — Principele Carol Anton de Hohenzollern a scris odată cu ocazia candidaturii fiului său cel mare la tronul Spaniei, între altele următoarea :

„Nu distincțiunea familiei noastre, ci lipsa unor defecte, comune altor dinastii ne-a asigurat pozițiune istorică“. Această părere este prea modestă, ea însă ridică foarte mult și foarte fin valoarea negativului.

Principele Carol Anton a lăsat ca moștenire fiilor săi, caracterul său mândru și drept. Ei au fost ca și dânsul oameni sănătoși și neprefăcuți, interior și exterior nobil fără tristă moștenire a multor înalți-născuți și bogaților: „Egoismul și lăcomia castei domnitoare“. Ei din contră au fost fără spirit de caste și fără prejudicii ale poziției lor, fără desertăciune și fără a-și prețui prea mult calitățile. Spiritul care domnea în casa Prințului Carol Anton a fost acel al moravurilor celor mai nobile și al educației celei mai înalte, apreciând foarte mult așa numitele virtuți cetățenești; simțimentul de fer al datoriei și supunerea absolută au fost deșteptate de timpuriu în copiii lui. Disciplina, simplitatea și ordinea dominau în castelul Sigmaringen, prin care adia spiritul pietății și cuviosiei. Influența Principesei, o doamnă de un sentiment extra ordinar delicat, se simțea în toate. Un frumos simțiment familiar a legat pe toți între dânsii, și în mândrie de

numele și poziția lor nu au uitat un moment înaltele datorii care îi incumbă.

Copiii nu auzeau nici o dată alt ceva de cât că cea mai înaltă aristocrație este aceea a spiritului și a inimii, și că numai ast fel pot fi demni de marele lor nume. Și politic și social Principele Carol Anton a fost un bărbat liberal un partisan al unirii Germaniei supt conducerea Prusiei și acestui ideal i a sacrificat în anul 1849 propria sa suveranitate.

Pornirea sufletească a copiilor avea rădăcinile ei în adâncă cuvioșie, pe lângă aceasta a fost cultivat simțimentul lor pentru natură prin petrecerea mai îndelungată a familiei la posesiunea ei de la Weinsburg pe lacul Boden (Bodensee).

Cele d'întâi amintiri din copilărie ale Prințului Carol însă datează din timpul petrecerii sale în parcul și castelul Sigmaringen, înconjurate de juna Dunăre în Inzigkofen, Krauchenwies și Umkirch, dar mai cu osebire la Umkirch lângă Freiburg în Baden, posesiunea care după moartea Prințesei mame a trecut asupra Regelui Carol, și unde a petrecut ca mic băiat frumoasele zile de vară la renumita sa bunică Marea Prințesă de Baden.

Principii de Hohenzollern au fost destinați militarismului, prin care a rămas încă astăzi modul de vedere cam din evul mediu: „Că numai militarismul corespunde cu pozițiunea și cavalerismul celor mari.“

Prințul Carol împreună cu frații lui mai mici au fost instruiți mai mult timp în diferite științe într'un institut privat din Dresda, așa în cât Principele Carol a putut trece ușor și cu succes examenul de Fähnrich (sub-locotenent). Educația sa ulterioară a fost mai mult militară.

Simțimentul în casa princiară a fost eminent german, cu toate că copiii vorbeau cu mama și cu marea ducesă Stefanie, care a fost fiica adoptivă a lui Napoleon I, în limba franceză.

Ca tradițiune de familie domnea în castelul din Sigmaringen interesul cel mai viu pentru curtea imperială franceză cu care se înrudea, căci și o bunică a Prințului, Principesa Murat a fost franceză. Aceste legături de rudenie cu Napoleon III au contribuit mai mult de cât cele cu Prusia la alegerea Prințului Carol ca Domn al României.

Impăratul Napoleon care a asistat deja la botezul Principelui Carol a rămas neîntrerupt în bune relațiuni cu casa princiară de Hohenzollern, din care rezultă, că dânsul, care juca atunci rolul de arbitru în afacerile europene, să fie consultat de către Români asupra persoanei viitorului Principe al lor, și să se pronunțe imediat pentru juna sa rudă.

În special a fost doamna Hortense Cornu amică credincioasă a Impăratului, în al căreia salon micile popoare sud-estice ale Europei și-au manifestat dorințele lor, care cunoscând bine serioșitatea și statornicia Prințului Carol, l'a recomandat într'un mod călduros Impăratului.

D-na Cornu a fost o bună prietină și cu principesa Josephina, ai căreia copii îi a vădit crescând; cu un simț inteligent și cu o compătimire caldă, ea a recunoscut cât de justificată a fost nemulțumirea Prințului Carol, de neactivitatea care 'l apăsă în cariera sa de locotenent în Berlin, și ast fel a profitat de aceasta spre a 'i deschide lumea cea mare pentru activitatea sa.

Regele Carol a dus viața berlineză de ofițer de la 1857 până la 1866, deși cu câte-va întreruperi. Mai întâiu făcea serviciu în artileria de gardă și apoi în regimentul 2 de dragoni de gardă.

Întreruperile au constat într'o călătorie mai îndelungată prin sudul Franței, Africa de Nord și Spania, apoi prin Anglita și Portugalia (la căsătoria fratelui său Leopold), Paris și casa părintească de la Rhin la Sigmaringen sau în Elveția.

De la 1852 Principele Carol Anton a primit co-

manda divisiunii 14 în Düsseldorf acolo s'a întors și ca guvernator al provinciei Rhinului și Vestfaliei, după ce în urma rugămintelor Prințului Regent mai târziu Rege, cu care era împrietenit, a presidat de la 1859—1862 Consiliul de miniștri al Prusiei.

Cu toate deseale întreruperi ale vieții sale berlineze și cu toată plăcerea pe care a avut'o de cariera sa militară, l'a apăsasat greu eticheta curții, atmosfera reacționară a cercurilor societății de acolo. În libera casă părintească și în strălucitoare Germania de Sud unde 'și a petrecut copilăria, 'și-a însușit cu totul alte vederi de cât cele hotărîtoare din Berlin. Afară de aceasta nu 'i a fost tot d'auna plăcut pozițiunea sa personală. El aparținea casei regale, de oare ce, când părintele lui a cedat mica sa țară coroanei Prusiei, i s'a acordat atât lui cât și fiilor A. Sale drepturile acelei case, dar nu toți membrii familiei au recunoscut aceasta de bună voe. Ei au păstrat oare-care rezervă față cu linia catolică mai veche a Hohenzollernilor din Germania de sud și care favorisa atunci hotărît vederile liberale, discreditate în acel timp de către cei d'întîi (a Prusiei).

Dar dacă acești ani i s'au părut Prințului anevoiși, nefolositori și deșerți, pentru scopul vieții sale ulterioare însă, au fost și sunt de mare importanță. Relațiunile intime legate în acel timp cu familia regală erau de o valoare neprețuită, căci mulți ani singurul interes pe care l'a avut Prusia de România, era de Prințul ei. Esclusiv prin relațiunile sale personale a dobândit Regele Carol în timpurile grele diferite înlesniri pentru țara lui. De conducătorul politicei germane, contele Bismarck, n'a fost atunci încă apropiat, și cu toată curtenirea reciprocă a formelor, Prințul Carol nu s'a apropiat nici odată personal de dânsul. Contele Bismarck știa prea bine, că, cât timp principele Carol trăia în Berlin și mai ales în timpul conflictului cu adversarii partidei «Ziarului Crucii» cari s'au grupat în jurul Prințului

Coroanei.— el aparținea acestor adversari. Afară de aceasta, mult timp cancelarul de fer n'a ertat Prințului Carol că în timpul războiului franco german, simpatiile României au fost pentru Franca

Cu toată admirațiunea pe care a simțit'o Prințul Carol pentru creatorul Imperiului german, a păstrat față cu dânsul în afacerile române o independență perfectă. Cu ocazia diferitelor crize interioare. — în urmă la 1888, Prințul Bismarck a sfătuit pe Regele de a desfășura fără considerație puterea statului, și o procedare energică. Regele însă n'a ascultat acest sfat; el posedă o cunoștință mai mare a poporului său și 'și-a zis că din depărtare un geniū chiar nu poate nimeri cele trebuincioase pentru împrejurările străine.

În schimb, relațiunile Prințului cu Impăratul Wilhelm și cu Augusta Sa Soție au fost tot-d'auna cele mai cordiale. Dar și mai intimă a fost prietenia fostului pe atunci Prințul -Coroanei, cu Prințul Carol Anton și cu familia sa.

Între dânsii nu domnea numai o afecțiune de rudenie, dar și o comunitate de vederi; entuziasmul de o potrivă pentru o singură Germanie, — antipatia egală contra reacțiunii și particularismului prusian îi au legat încă de la începutul anilor 1860.

La începutul anului 1863 se părea că viitorul Prințului Carol să se decidă într'o direcțiune hotărâtoare spre Franca: Impăratul Napoleon l'a invitat pentru câte-va zile la Compiègne, cu gândul de a'l pune la cale să se căsătorească cu o rudă a sa. Din partea Franciei însă s'au pus niște condițiuni, pe care Regele Wilhelm ca șef al casei, nu le-a putut aproba, și ast-fel a căzut proiectul chiar în cursul negocierilor, înainte ca cei interesați să fi schimbat un cuvânt al înclinațiunei lor.

Prințul Carol a suferit atunci din cauza nerealișării speranțelor sale și cari ar fi îmbogățit și lărgit

viața sa și fără evenimentele resboiului din 1864, ar fi suferit și mai mult.

Prințul urma în cea mai mare apropiere evenimentele războiului. Ca oficer de ordonanță al Prințului Coroanei a rămas de la 8 Februarie până la 15 Maiu în Schleswig Holstein, luând parte la toate mișcările cartierului general, precum și la diferite lupte; dorința arzătoare de fapte mari a crescut din ce în ce mai mult în inima sa.

Nu este nimic mai chinător de cât atunci când un om nu poate traduce în fapte, în nici un mod, capacitățile sale.

După campania glorioasă în care nu 'i a fost îngăduit Prințului de a se distinge personalmente, o nouă descordare l'a cuprins, și anul 1865, care a fost pentru dânsul turbure și întristătoare.

El se ocupase cu diferite planuri pentru a scăpa de monotonia serviciului și de sociabilitatea de atunci. El dorea de a produce ceva chiar afară din patria sa, care i se părea prea strâmtorată prin reacțiune.

Și pe când se ocupa de planurile nehotărâte bătuse deja ora soartei sale.

La 10/22 Februarie 1866 a fost silit să abdice primul domnitor al Principatelor Dunărene, Alexandru Ion Cuza, în urma unei conjurații a bărbaților tuturor partidelor politice ale țerei.

Prințul Cuza n'a corespuns speranțelor națiunei.

Deși un regent inteligent, căruia țara îi datorește reforme excelente și deși a știut să preîntâmpine cu demnitate unele ingerințe din afară, și nu s'a sfiit de a desființa print'o lovitură de stat legea electorală, pentru care România nu părea încă destul de matură, totuși nu era un caracter tare, ci un batjocoritor de spirit, căruia îi lipsea credința de sine și de înalta sa misiune.

România avea trebuință de un regenerator abnegativ și consciincios.

Cea mai mare slăbiciune a Prințului Cuza a fost,

că atârna prea mult de numeroasele legături cu su-
pușii săi, nu tot-d'auna demni.

El însă singur recunoștea necesitatea unei dinastii
străine, care să stea deasupra influenței boerilor
desbinați.

Moldova și Valahia au fost de secolî principate
elective, având multe familii ai căroro membrii se
urcau în diferite moduri pe tron, și cari nu s'au
supus de bună voie domnitorilor indigeni.

Remarcabil a fost, că tocmai când Prințul Cuza
se hotărâse serios de a se retrage de bună voe, a
fost detronat. Politicește însă aceasta era oportun,
adecă în ultimul moment înaintea izbucnirii răs-
boiului amenințător între Austria și Prusia, care
putea să schimbe pozițiunea tuturor statelor și mai
ales a Franciei și Prusiei.

Indată după abdicarea silită a Prințului Cuza, s'au
întrunit Camerele române spre a alege pe un prinț
străin, alegând pe Contele de Flandra. Acesta însă
a refusat, probabil ascultând sfatul lui Napoleon,
ceea-ce a agravat și mai mult situația. Chiar unirea
Principatelor a fost amenințată. Rusia influență pe
Moldoveni, din cari unii au fost adversarii unirei,
și Turcia concentrează trupele pentru a năvăli în Va-
lachia.

Impăratul Napoleon a consiliat pe trimisul român,
Ioan Brătianu, de a se duce direct la Düsseldorf,
unde a ajuns la 30 Martie st. n., oferind Prințului
Carol Anton de Hohenzollern tronul României pentru
unul din fii săi. Prințul ereditar era legat de patria
sa, Prințul Anton se afla într'o călătorie spre Pa-
lestina, iar Prințul Frederic era încă prea tânăr.

Doamna Hortense Cornu, după cum s'a mai zis,
inițiatoarea acestei propunerii, — a avut în vedere
exclusiv pe Prințul Carol, căruia îi a scris imediat
aceasta, persistând energic în grabnica sa plecare.

Insuși Prințul s'a și decis repede de a primi co-
roana, ceea ce a surprins foarte mult, căci în na-

tura sa era de a esita tot-d'auna inaintea unor decisiuni importante.

Aşa dar el a fost hotărât chiar în cea d'intăiu oră de a accepta alegerea României.

În casa princiară însă a predominat o sovăire, care a fost și mai mare din partea șefului familiei, Regele Prusiei.

Nici plebiscitul din România, care s'a pronunțat aproape în unanimitate pentru Prințul Carol de Hohenzollern, nu a contribuit de loc la vre o decisiune a Regelui Wilhelm în această afacere.

Permișiunea directă însă n'a dat'o nici-odată Regele. Dar în cele din urmă, după o străgănire caracteristică de mai multe săptămâni și după ce D na Hortense Cornu a scris niște scrisori aprópe disperate, și fiind că conferința puterilor aflată atunci în Paris s'a pronunțat contra Prințului Carol, a găsit Contele Bismark forma, sub care se putea regula această afacere spre binele tuturor interesatilor. El a acceptat candidatura încă din capul locului. Prințul Anton a consimțit chiar pentru a înlătura cestiunea responsabilității a Regelui Prusiei, ca fiul său să rămână într'o legătură mai desprinsă cu familia prusiană. Contele Bismarck însă a declarat, că aceasta este o concesiune prea mare, și netrebuincioasă, căci dânsul a avut tot-d'auna în vedere posibilitatea unei nereușite. Ori el singur a zis Prințului, că drumul înapoi îi va rămâne tot-d'auna deschis într'un mod onorabil ori ce s'ar întâmpla.

Inainte dar!

Regele Wilhelm n'a dat oficial permișiunea sa, și nici președintele consiliului de miniștri prusian nu s'a declarat oficial pentru primirea coroanei României. Dar Regele a îmbrățișat pe Prințul cu un „Dumnezeu să te păzească“, — acordându'i un concediu până la sosirea demisiunii sale. Cel mai grav scrupul pe care l'a obiectat Regele a fost, că este nedemn pentru un principe din casa Hohen-

2005/155

zollern de a se supune suzeranității unui Sultan ; în cele din urmă însă a consimțit cu reserva tacită, ca să se desfacă de ea prin puterea armelor, și de a cuceri pe câmpul de bătae, complectă independență a țerei care l'a ales.

Din toate părțile era teamă că călătoria alesului Prinț în țară depărtată să nu întâmpine piedici în drumul ei. Pentru a ajunge mai curând în România, el trebuia să treacă prin Austro-Ungaria, care tocmai atunci se înarma contra Prusiei ; dar asupra grăbniciei aș stăruiat mai înainte de toate și bărbații de stat ai României, pentru a dobândi un „*fait accompli*“, de oare ce, după cum am zis. conferința din Paris se pronunțase contra unui prinț strein, pe când Rusia și Turcia erau gata la cea mai mică turburare a liniștei de a intra în Principate.

Din când în când circulau prin presă știri alarmante ; în Moldova aș fost destui separatiști cari n'aș văzut în unire de cât desavantagiile lor personale și n'ar fi fost de loc contra intrării trupelor rusești. Așa dar graba era într'adevăr foarte necesară, căci s'aș pierdut deja șase săptămâni cu meditațiile și răsândirile.

Pentru a șterge pe cât a fost cu putință urma sa și a dobândi un pasport, Prințul Carol a plecat mai întâiu în Elveția.

Congediarea sa din casa părintească îi a fost foarte grea. Mult iubita mamă n'a aprobat din fundul inimei hotărârea sa, sufletul ei delicat și nobil a resistat acestui caz extraordinar și nici frații lui nu s'aș împăcat cu această întreprindere aventuroasă.

Dacă Austria ar fi avut un interes vital de oprirea Prințului, o putea face fără greutate. El a străbătut țara sub numele de Carol Hettingen, în vagonul de clasa II a a căilor ferate și în mai multe rânduri se temea de a fi descoperit, bunioară în Salzburg, unde a întâlnit în sala de așteptare pe mai mulți ofițeri cunoscuți și nu și a putut aminti destul de repede

pseudonimul lui, precum și în Băiaș unde din cauza transportului de trupe a fost nevoit să aștepte 24 ore sosirea vaporului spre josul Dunărei.

Printul Carol Anton a dat fiului lui, care d'abia împlinise 27 ani, două din funcționarii săi încercați: Pe Baronul de Mayenfisch și pe d. de Werner. Nici unul din ei n'au avut vre un rol politic. Interesele baronului erau pe tărâmul arheologiei, iar ale d-lui de Werner pe cel al administrației. În tot ce reclama poziția sa politică, Printul Carol a rămas să se consulte cu sine însuși și cu consilierii români. Dar cu tot patriotismul lor, Români au fost pururea oameni de partide și cu puțină experiență în marea politică externă. Ast-fel fu mărginit numai la propriul său tact, ceea ce a fost pentru dânsul avantajul de a se putea întări foarte repede. Poziția lui semăna cu aceea a unui om care, împins în valurile apei fără centură de plută: „orî să învețe numai de cât cum să se menție pe deasupra apei, sau să se înece.“ Regele Carol nu s'a îneecat; el a descoperit de-odată în sine ceva inconștient, ceva nou: un talent politic superior.

Cei mai mulți oameni trebuie să învețe perfecțiunea lor. Din când în când creează natura pe câte un om, care ca nemuritorul Mozart își cunoștea singur arta sa.

Printul Carol însă, înainte de a ajunge la clavierul, adică la politica și la arta de a domni nu și-a închipuit că știa deja cum să manuiască, cum să procedeze.

Împăratului Napoleon îi a scris deja în cursul călătoriei sale, că în vederea marelui său exemplu, îndrăznește de a conduce la noroc și la glorie pe națiunea care l'a ales prin plebiscit, Împăratului Rusiei a scris, că România numai sub umbra și sub scutul marelui imperiū vecin a putut deveni ceea ce este. Sultanului îi a exprimat speranța că va păstra buna sa voință Principatelor Unite (Turcia

s'a opus atunci la denumirea de „România“, menținând pe cea a „Principatelor Unite“), legată de secolii prin vechi tractate cu Imperiul Otoman; și în sfârșit pe vapor la clasa II-a într'o precauțiune exagerată, între niște saci cu diferite mărfuri, a scris Impăratului Austriei că nădăjduște în buna sa voință, dorind relațiunile cele mai amicale cu puternicul stat vecin.

Cea d'ântêi impresie pe care a făcut'o România asupra junelui Prinț, a fost cuceritoare. Totul era alt-fel de cum își închipuise, avea ceva din farmecul Orientului și se depărtase de realitatea obicinuită.

Pe lângă aceasta era și luna lui Maiu! Cerul albastru și un soare strălucitor peste șesurile înverzite ale țerei; - o dispoziție de Duminica a Rusaliilor plutea deasupra Dunărei și orașului T.-Severin, nume ce reamintea Principelui trecutul vechilor Români.

Necunoscut a ajuns din vapor pe țerm.

Deși o mulțime de lume curioasă staționa pe locul de debarcare, nu'și dedea însă nimeni seama de momentul istoric, poate nici Ioan Brătianu trimisul român, care printr'o întâmplare fericită făcuse drumul de la Băiaș împreună cu Prințul și care prezentă aci întâiele omagii noului Domnitor al țerei sale.

Brătianu era într'adevăr omul, care să deștepte în Principe interes pentru nouii săi supuși. Frumos și abil, înzestrat cu grația firească a omului de sud, cu inteligența ascuțită a rasei latine și cu incomparabila putere de adăptare a slavului, Brătianu a reușit cu ajutorul idiomului francez, pe care îl vorbea perfect, să introducă pe ténărul său stăpân în noile împrejurări.

România a fost desbinată de către partidele politice și dacă în momentul alegerii și sosirii Prințului străin ca în orî care momente istorice ale vieții unui stat, patriotismul înăbușește desbinările,

când însă a trecut pericolul acut, flacăra se aprindea din nou.

Și nimic nu era mai natural, de cât ca fie-care partidă să fie voit să câștige cu totul pentru dânsa pe tînărul Domnitor!

Brătianu a avut cele mai bune dispozițiuni pentru a ajunge aci, dar n'a reușit.

Conștiinciosul Prinț și Rege n'a uitat nici o dată, că el trebuie să rămână Domn imparțial pentru toți supușii lui, neschimbat și oțelit a avut pururea în vedere înaltul principiu unui Domnitor: „Dreptul egal pentru toți!“ Adesea ori în anii următorii s'a reproșat, că a fost prea indulgent cu opozițiunile, chiar cu cele antidinastice.

Când în luna lui Maiu a anului 1866 sosise în frumoasa sa țară și a continuat calea în timpul nopței spre capitală într'o trăsură deschisă de poștă, alătura cu Brătianu, a trebuit ca întreaga sa întreprindere să i se pară foarte primejdioasă și îndrăzneată. Deja aspectul orașului T.-Severin l'a învățat că mai înainte de toate trebuie să lase cu totul la o parte aprecierile curat prusiene.

Privirea sa clară și destul de ascuțită îi a arătat, că omul sub alte condițiuni ale existenței sale, devine alt om. Tot ce era exterior și neimportant s'a hotărât să le depărteze păstrând numai valorosul al principelui străin: „Statornicie, sublimitatea interioară și demnitatea“. El observase numai de cât neîngrijirea acestui orașel, care n'a avut stradele drepte, nici pavagiul și nici o regulă în construcțiile sale.

Cât de mult puteau să folosească căile ferate pe întinsul și splendidul pământ nelucrat! Ce mare avantaj ar fi adus o populație mai deasă! Visurile viitorului bazate pe import și export; aū agitat gândurile sale.

Trăsura cu opt cai trecea prin ori-ce parte peste câmpul, dou surugi îi goneau chiuind și strigând,

plesnind cu lungile lor biciuri, friurile și hamurile se rupeau adesea ori în cursul nopții, reparându-le cu fringhi.

Mereu s'au întâmplat felurite accidente.

Prin micile rîuri caii trecu în fuga și dacă apa intrase în trăsura într'o parte, ea esise pe de altă parte. La rîurile mai mari a fost întrebuintate poduri plutitoare, și acestea cam defecte. Poduri fixe n'au fost aproape de loc. La fie-care trei ore s'au schimbat surugii și caii. În unele stațiuni, când telegraful nu și-a îndeplinit datoria, caii trebuiau aduși de la pășiune.

Aproape 24 ore a durat călătoria în trăsura prin țara sa, cu o scurtă întrerupere în orașele mai mari, unde fu primit cu un entusiasm desevărsit. Această călătorie îi a arătat originalitatea țerei și marile ei contraste.

Cât de culti erau toți acei bărbați, cari eșiau în pragul vilelor și frumoaselor castele, ca să'l bine-venteze! Cu toții vorbeau trei sau patru limbi. Iar în apropierea acestora se iveau colibele mici săpate pe jumătate în pământ, din care eșeau aproape tîrș oamenii rău îmbrăcați, dar cu fețe frumoase, înconjurate de plete lungi cu ochii negri și trîști, oameni cari nu știa de cât o singură limbă, streină celui nou venit.

Pretutindenii a fost aci frumusețea formei și culorii, dar cu osebire încântător și interesant a fost acei țărani iscusiți, cari în frumoasele lor costume, călări pe mici și iuți cai s'au alăturat de cortegiul princiar.

Și femeile călăreau și goneau caii lor după trăsura și ale căror broboade fâlfaiau ca niște steaguri.

În seara de 21 Maiu sosise Prințul Carol pe moșia Golești.

Capul acestei aci statornicite familii patriotice, a fost unul din cei trei locotenenți, cari până la sosirea Prințului conduceau guvernul.

Aci 48 kilometri de la capitală era să se odihnească Prințul Carol, înainte de a'și face intrarea în Bucuresci.

Această intrare s'a transformat într'o serbare a poporului. Pe jos, călări, în trăsură multe și strălucite precum și în căruțe ordinare l'a întâmpinat zecimi de mii de oameni, când sub escorta miliției și sutimi de săteni călări s'a apropiat de marginea orașului, un entusiasm amestecat a cuprins pe toți, căci era norocul și viitorul cari își făceau intrarea; cu o presimțire adâncă sufletească cu o încredere neexplicabilă unor oameni naturali și simpli i s'a făcut acea ovațiune.

Deși era armata înșirată în dealungul strădei prin care trecea, totuși populația entusiasmata a pătruns pretutindeni printre rânduri. Nici o silă nici o etichetă și nici o solemnitate n'a fost aci; un popor de bună cuviință, stăpân pe sine, atic frumos se inghesui în jurul Domnitorului lui, a cărui tinerețe, frumusețe și nobilă grație putea să înflăcăreze și pe un popor mai nepăsător.

Fisonomia sa expresivă avea o expresie sudică, se părea că natura l'a creat pentru noua sa țară, numai albastrul ochiului care contrasta cu părul său închis și cu sprincenele sale întunecate, indica origina sa germană.

Bine că „o demnitate, o înălțime“ l'a ținut atunci și în tot-d'auna departe de „veri ce intimitate“. Nici odată n'a intrat cu nimeni în intimitate. Cu cât a fost îngăduitor și mlădios în afacerile politice, cu atât de neînduplecat și neapropiat era în ceea ce privea propria sa persoană.

În cea dintâi seară la Golești a semnat primul act al guvernului un decret de graziere și prin care s'a redat libertatea și demnitatea Mitropolitului Moldovei, care cu Crucea ortodoxă în mână a înscenat o demonstrație de stradă. Ministrul sprijinind acest decret el l'a semnat — dar când el l'au

rugat ca să ție intrarea lui în capitală în uniformă de general a refuzat pur și simplu.

În fracul negru decorat numai cu ordinul Casei Hohenzollern a intrat în biserica Mitropoliei, și după ce l'a bine cuvântat clerul, a jurat înaintea reprezentanților țerei că va păzi legile României apărând drepturile ei și menținându-le neatins teritoriul.

Cea dintâi impresie pe care i-a făcut-o orașul său de reședință n'a fost tocmai grandioasă. Din partea apusului, pe unde a intrat, lungă stradă (atunci Podu-Mogoșoiei) nu îi a oferit vre-un tablou total. De la marea șosea a ajuns în principala cale, în care, pe cât putea observa peste capetele mulțimei, pe lângă unele edificii de palate în mijlocul curților și grădinelor, niște căscioare originale cu un singur etaj, — niște colibe pe jumătate dărăpănate alăturate de locuri virane, toate fără nici o regulă, însă îmbrăcate cu frumoasa verdeață a lunii lui Maiu. București este orașul salcânilor, cari erau tocmai înfloriți. Parfumul lor a pătruns prin toate acele flori cu care supușii lui l'a înecat. Trandafirii l'a împresurat în cantități colosale și de o mare frumusețe, pe care nu o oferă de cât părțile răsăritului.

Dar pavagiul nu l'a lăsat să ajungă la o impresie deplină. El a fost așa de defectuos, în cât era un moment încercat să dorească: „Mai bine de loc“.

Această dorință însă ar fi regretat-o în timpul toamnei și iernei, când s'ar fi nomolit în grasul și negrul pământ. Caracteristic au fost nenumăratele mici biserici acoperite în toate părțile cu tinicheaua albă strălucitoare.

Prințul a ocupat tot acea casă în care a locuit Prințul Cuza, și unde a fost făcut prizonier în liniștea nopții. Funcționarii curței și servitorii predecesorului său l'a așteptat. Casa era fără nici-o aparență, părțile din prejur neingrijite, și din fe-

restre s'a văzut o tabără de țigani. Dar în aceeași casă deși în urmă mărită prin nouă clădiri, locuiește și astăzi Regele României după un timp de 37 ani și mai bine

El a dobândit o dragoste atât de mare pentru acoperișul ei care l'a apărut în zilele fericite, în cât nu se îndură să'l schimbe cu altul.

El rămâne, pe cât e posibil, credincios obiceiurilor sale, îi place să continue a clădi peste cele existente. Naturalmente nu a corespuns cu trebuințele lui nici gospodăria nici grajdurile și nici serviciul, dar aceste erau cea mai mică grijă a sa.

Binele lui propriu și toate cele exterioare nu l'au preocupat, pe cât timp avea de lucru cu afacerile mai serioase. În antipatia sa contra solemnităților și contra tot ce e menit de a produce un efect, există o înrudire cu junele sevă popor. Și Românul este un om natural neprefăcut, și aceasta mai ales prin marea sa inteligență.

Situația politică și economică a țerei a fost foarte rea. Cu o francheță admirată de însoțitorii săi, a exclamat Prințul Carol: Țara noastră oferă tot ce se poate dori, și cu toate acestea n'aven nimic! Afacerile comunelor, școalelor, ale agriculturii, silviculturii și mijloacelor de comunicație sunt neglijate, cu un cuvânt țara noastră se află în stare cea mai primitivă.

D-l de Werner zicea că în recunoașterea acestor lipsuri se arată dorința de a le înlătura, este însă mai ușor de a critica, de cât de a îndrepta, iar calea de prefacerea vechilor și ruginitelor obiceiuri este lungă și anevoioasă.

Românii au avut în sine ceva de la nerăbdarea copiilor talentați. Ceea ce au apucat cu un simț inteligent, au voit să o traducă numai de cât în fapte; ei n'au apreciat deosebirea între voința și realizarea, între cuvânt și fapt.

Ei au voit ca toate împrejurările țerei, toată or-

ganisația administrativă să fie ridicate printr'o singură lovitură la nivelul culturii vestice. Ei au crezut că o pot face prin crearea de legi, pe când totul depindea de aplicarea acestora. Semnul tinereții prea multă grabire și nerăbdare îi au caracterizat

Ușor descurajați ca toți oamenii viului când nu se arată imediat un rezultat, au și învinovați pe Prințul, care negreșit nu putea corespunde numai de cât tutulor așteptărilor prea exagerate.

În aceste s'au rădăcinat dificultățile interioare cu care a avut să lupte Prințul Carol în cel d'întâi an.

După cum am zis deja România a fost de secol o țară electivă; fie-care familie notabilă și bogată se credea pe aceeași treaptă socială pe care se afla Prințul de Hohenzollern. Ca cea d'întâiu bază pentru fondarea unei dinastii el a trebuit să planteze simțul, că dânsul, deja prin nașterea sa se afla deasupra supușilor săi. Într'un popor cu cugetări democratice și încă din răsărit nu era aceasta așa de ușor, mai ales că în această privință România nu a avut nimic oriental. Fie-care partidă politică a voit de la început să vază pe Principele în capul ei și personal numai pentru dânsa dar nici de cum în capul partidei adverse dispusă fiind de a'l combate împreună cu aceasta din urmă.

A. Sa însă s'a ținut de la început pe deasupra tutulor partidelor și curenturilor, ca a treia putere imparțială, pe lângă cea compusă din guvernul și reprezentația poporului.

România însă a început să recunoască imparțialitatea sa tocmai după zece de ani.

Nici un altul ca acest Principe nepersonal, corect și răbdător nu ar fi fost în stare să domnească sub asemenea împrejurări. Ori-care și chiar cel mai genial ar fi avut trebuință de a se documenta,

pe când tocmai timpul și împrejurările nu au admis aceasta.

Un adevărat bărbat de stat clădește pentru viitor, având conștiința că cu greu va putea culege rodul semănăturilor sale. Tocmai generațiunile posterioare îl vor bine cuvânta. Ast fel gloria după moarte este unica țintă și unica consolare a oamenilor mari. A lucra pentru actualitate fără a se gândi la viitor este o ispită care se apropie la toți junii Domnitorî

Principele Carol însă condus de natura sa instinctivă și prevăzătoare, n'a devenit nici odată victima ei.

Cele d'întei știri după intrarea sa în Capitală, spună că Turcii de lângă Rusciuk staū gata de a trece Dunărea spre a năvăli în România, că armata română nu este pregătită pentru război și că până și grănicerii de atunci au început a se resvrăti, crezând că guvernul nu îi poate întrebunța de cât în districtele lor de la hotare.

Contele Bismarck a consiliat la început pe Principe de a se arăta bine-voitor atât cu Rusia cât și cu Turcia. Aceasta din urmă nu voia până atunci să recunoască pe Principe, iar Prințul Gorciacoff primind foarte rece pe misiunea specială română, îi a reproșat că Rusia n'a fost înștiințată la timp ca Franca, despre călătoria Prințului.

Ast-fel dar, Principele a stat rău și cu Rusia și cu Turcia. Nici un stat afară de Franca n'a arătat o adevărată bună voință pentru România, dar chiar buna voință a Impăratului Napoleon pentru Principele Carol a fost foarte condițională.

Inainte de a se încheia pacea cu Austria, contele Bismarck s'a gândit în treacăt de a se profita de atingerea cu România, spre a amenința unitatea monarhiei habsburgheze prin răzvrătirea naționalităților din Ungaria. In acest scop au sosit în Bucuresci generalii Thür și Eber. Principele Carol însă

a fost ca tot-d'auna cu precauțiune și a răspuns, că unica sa misiune consistă în îndreptarea complectă a țerei sale, cu desăvârșire sdruncinată moral și financiar.

Cea d'intîi grijă a sa pentru terminarea reconstruirii interne a statului, a fost de a realiza Constituția. Bărbații tuturilor partidelor au fost uniți în primul minister al Prințului, și cu toate certurile între conservatori și democrați, cari simpatizau atunci cu idealul republicei, ei s'au unit patriotic sacrificând vederile lor personale și de principii, până când la 26 Iunie 1866 a fost votată Constituția. În aceasta s'a prevădut după dorința Prințului un drept de veto al Domnitorului și ca ventilul siguranței, sistemul a două camere. Desbaterile au amenințat numai un moment liniștea țerei, și aceasta când ultra liberalii au voit să introducă în Constituție un articol privitor la drepturile politice ale evreilor. Curentul contra acestei dispozițiuni a fost așa de tare în țară, în cât spre a preveni exceselor serioase, a trebuit ca paragrafele respective să fie înlocuite printr'un articol care refusa tuturilor necreștinilor dreptul de cetățen.

Tot atât de important ca Constituție a fost pentru România recunoașterea ei de către Turcia, care a constituit pentru dânsa cea mai bună garanție de stat. Insuși bine-voitorul Impărat al Francezilor a comunicat Prințului la 23 August 1866 că nici un împrumut român nu va putea reuși în Paris, înainte ca Turcia să fie recunoscut suirea sa pe tron.

O lipsă ne mai auzită de bani paraliza administrația; nici solda și nici lefurile n'au fost plătite de luni întregi, ast-fel în cât Prințul a trebuit să îndrepteze toată ținta sa asupra acestei recunoașteri.

Când a căzut cel d'intîi ministru¹⁾, compus din bărbații tuturilor partidelor, Prințul a însărcinat cu compunerea noului Cabinet pe bărbatul care până

¹⁾ Lascar Catargiu. (Nota traducătorului).

atunci conducea negocierea cu Turcia și care din partea tuturilor fusese acuzat, că ar fi prea de tot turcofil ¹⁾.

Principele Carol a urmat adesea ori aceeași tactică chemând la putere său în jurul său personal, elemente privite de nesigure; și tot-d'auna s'a a-deverit acest curaj prin deplina reușită. El mai știa cât de mult se schimbau vederile opozițiunei, asemenea știa că farmecul relațiunilor sale personale prefăcea pe adversari în partisanî.

Al doilea minister a cărui guvernare n'a durat de cât șapte luni a avut principala misiune de a realiza recunoașterea Prințului de către suveranul său. Printr'o întâmpinare reciprocă precum și prin ajutorul energic al ambasadorului francez din Constantinopole s'a stabilit o înțelegere prin corespondență. Fie care și-a păstrat punctul său de vedere Marele vizir vorbea de «moldo valachul Prinț Carol», „de poporul român“, „de Principatele cari formaū o parte nedespărțită a imperiului otoman“ pe când Prințul Carol a adăogat la această din urmă frază cuvintele: „In marginele capitulațiunilor și tractatului din Paris din 1856“.

Printr'o călătorie a Prințului la Sultan, care voia să'i înmâne în persoană firmanul a fost învins pericolul cu care amenința Turcia.

Cât de mult însă s'a petrecut în lumea cea altă, între ziua în care Prințul Carol a scris cea d'intêiū scrisoare Sultanului, pe care a refuzat de a o primi, și ziua de 12 Octombrie 1866 când A. Sa s'a așezat alătura cu Padișahul, care, aproape nedumerit 'i-a înmănat acel firman.

Răsboiul austro-prusian s'a săvârșit devenind avantajos și pentru acest vlăstar al familiei glorioase a Hohenzollernilor.

Acest răsboiū însă a adus și destulă durere. I'a

¹⁾ Ioan Ghica. (Nota traducătorului).

venit greu de a nu putea urma armata în calea ei glorioasă, și căreia a aparținut zece ani, dar și mai dureros pentru dânsul a fost pierderea iubitului său frate mai mic. Principele Anton, mort la 24 Iulie 1866 la Königinhof în Boemia, în urma rănilor primite pe câmpul de luptă de lângă Königgrätz.

Dar Prințul Carol a devenit mai înainte de toate „român“, și țara cerea de la dânsul sacrificii Pretențiunile ce s'a făcut zilnic de la activitatea sa, a fost unica consolare pentru durerile suferite.

El a căutat de a se familiarisa personal cu toate stratele poporului său, cutreerând țara în toate direcțiunile și tot d'auna în modul original românesc, cu caii de poștie. El a acceptat ospitalitatea boerilor cu vază pentru a putea pricepe mai bine și a aprecia vederile lor, după ce a văzut modul de viață în propriile lor case. El a vizitat cea mai mare parte a mănăstirilor, de care este atât de bogată țara sa.

El se cufundase atât în limba cât și în religia greco ortodoxă a țerei sale; și la toate așezămintele pe care le a găsit s'a apropiat cu pietate, tot d'auna dorind de a complecta cele în ființă.

Chiar în armată, pentru care a avut o solitudine specială, s'a silit de a ține cont de individualitatea poporului român.

Prințul Cuza, după cum se știe, a fost resturnat printr'o revoluție militară adecă prin trădarea unor ofițeri. Unul din primii pași ai corpului ofițeresc, la venirea în țară a Prințului Carol a fost, spre a l ruga printr'o petiție colectivă ca să gonească din armată pe toți ofițerii compromiși.

Prințul Carol cu obicinuita sa prevedere s'a gândit la consecințe, și a hotărât de a nu aproba această cerere, ci de a fi indulgent cu culpabili. După ce a accentuat în răspunsul lui, că militarii trebuie să se ție departe de politică, a zis că e venit pentru a

creea un viitor iar nici de cum pentru a judeca trecutul

Tractatul cu Turcia a acordat României dreptul de a avea o armată permanentă de 30,000 oameni, fără însă a se mărgini pe lângă aceasta. țifra miliției, împrejurare de care s'a folosit Prințul Carol.

Serviciul militar obligator era introdus, a trebuit însă să se ție cont de marea lipsă de brațe pentru munca agricolă. din care trăia țara. Numai o a treia parte a milițienilor a rămas în serviciu sub arme iar două treimi congediați.

Prințul a găsit instructorii francezi, cărora, în acest scop împăratul Napoleon le-a a acordat concedii. iar când a expirat aceste concedii, 'l-a rugat de a'î trimete alții, cu toate că a luat ca model școala prusiană, că a comandat tunurile Krupp și puștile cu ac.

În cele din urmă a reușit Prințul Carol, cu toată indispozițiunea produsă în Franca ca Regele Prusiei să'î trimită ca sfătuitor pe un oficer superior prusian. Mult timp însă n'a putut densesul rămâne aci, și aceasta din cauza hârtuelelor ivite cu simțimântul de naționalitate al Românilor, simțimântul propriu tutulor naționalităților mai mici. Această experiență a hotărât pe Prințul de a recurge cât se poate mai puțin la ajutorul streinilor.

Puterile mari manifestau între densesle în privința României un fel de gelozie:

În Franca se susținea că România se află în apele rusești. Rusia nu atribuia Prințului catolic și pe jumătate francez, de cât simpatiile franceze. Rusia dispunea de diferite mijloace spre a se face neplăcută în România, — în Moldova prin separatiști și mai înainte de toate prin cestiunea averilor monastirești.

Când în anul 1863 Prințul Cuza a trecut aceste averi în posesiunea statului, au protestat puterile mari în interesul monastirilor de la Muntele Athos

și în acel al sfântului mormânt. Statul român a și fost atunci gata de a plăti patriarhului din Ierusalim o sumă de 150 milioane de lei turcești care însă n'a fost acceptată ca suficientă; și ast-fel după niște nesăvârșite negocieri de mai mulți ani nu s'a plătit nimic în cele din urmă.

Cu o atențiune neobosită și cu o răbdare nesleită, Prințul Carol a trebuit să urmărească zi cu zi toate curente, să observe toate simptomele pentru a deveni stăpân pe greutatețile interne crescânde, și pe năpăstuirile din afară.

Primele alegeri pentru cele d'întâi camere, cari trebuiau să se constituie pe baza noiei constituție, au fost ca rezultatul unei votări perfect neinfluențate o surprindere tristă pentru ténărul Prinț. O a treia parte din deputați erau cuziști, adversarii dinastiei noi, o a treia parte antiguvernamentali și o a treia parte ministerială. Cu o asemenea compunere a corpurilor legiuitoare a fost greu de guvernat.

Prințul a văzut că în mijlocul inamicilor exteriori cari înconjuraș nava sa nu mai putea conta nici măcar pe propriul său echipagiu.

După atâtea cuvinte entusiaste cu care a fost serbătorit, acest rezultat a produs un efect și mai surprinzător. Marile mase ale poporului au crezut, că prin sosirea sa vor dispăre imediat, ca printr'o minune, ca într'un basmu, toate greutatețile, foamea, cholera și distrugerea locustelor, cari bântuiaș țara în vara aceluși an? După recunoașterea Turciei, toate puterile mari au acreditat pe lângă dânsul reprezentanții lor, dar față de care a trebuit mai înainte de toate să dobândească prin lupte, formalitățile ce nu-i conveneauș.

La predecesorul lui, acești domni veneauș la palat după placul lor, anunțându-se numai. Prințul Carol a pus imediat capăt acestei stări de lucruri, dispunând ca fără dobândirea audienței cerută, nimeni nu putea intra la dânsul

Probabil că supușii lui au așteptat ca densusul să desfacă îndată legătura țerei cu Turcia dar aceeași legătură a fost mai înainte de toate garanția cea mai sigură pentru statul atât de mult amenințat.

Nevoia financiară precum și neajungerile administrative nu le-a putut îndrepta cu o singură lovitură, de oare ce erau niște vechi rele ruginite. Raportul general ce l-a fost prezentat la urcarea sa pe tron arată :

„Umflarea deficitului prin împrumuturi oneroase ale cărora dobânzi au îngreunat disproporțional bugetul cheltuelilor ; iar strecurarea de cifre meșteșugite și nejustificate nu putea avea de consecințe de cât îngreunarea crescândă a statului.“

„Toate casele publice au fost goale și tesaurul a avut să plătească o datorie flotantă de 55 milioane de piastri. Anul 1866 a fost solvat cu un deficit de 52 milioane piastri. Tot atât de desnădăjduite au fost raporturile asupra celor alte departamente : Delapidări colosale de bani publici de către casierii și directorul poștelor și telegrafelor ; toate armele cumpărate din nou n'au fost de întrebuințat, din 3000 comune rurale numai 1300 au avut școli în niște localuri miserabile fără aer și fără lumină.“

Ast-fel a fost găsită țara de către Principele Carol, și pe lângă aceasta amenința desfășurarea cestiunei orientale. La Creta a fost răscoală, Grecia și Serbia căutau apropierea cu România, și Muntenegru a solicitat amicitia ei în prevederea unui moment oportun spre a proceda contra Turciei.

Printul Carol a păstrat cea mai posibilă rezervă, niminea nu cunoștea atunci așa de bine ca dânsul slăbiciunile administrației civile și militare. Nimic nu funcționa cum ar fi trebuit. La o vizită a școalei militare din Iași în Februarie 1867 a găsit-o într'o stare deplorabilă, având lipsă de îmbrăcăminte și încălțăminte ; la o vizită neașteptată a Curței de

Apel din București n'a găsit pe nici un judecător. O convenție de amicitie cu Serbia a fost cu totul platonică și iar emisarii greci n'au dobândit de la dânsul nici un rezultat.

Cel d'întâiu și indispensabil împrumut nu se putea realiza în Paris de cât sub niște condițiuni foarte oneroase (cu o dobândă de 16° /_o) ceea ce apăsa foarte greū asupra conștiinciosului Prinț. Pe lângă acestea el a suferit foarte mult în cei d'întâiu ani din cauza complectei sale singurități; - dorința sa de a avea o soție, a devenit din ce în ce mai arzătoare. Excep-tând scurtele săptămâni în care fu vizitat de frații lui, nu a avut în cursul anilor pe nici un om, la care s'ar fi putut pronunța fără nici o rezervă.

Intre bărbații de stat, cel mai d'aproape de dânsul a fost atunci Brătianu dar nici acesta nu i-a fost un amic, cu toată încurajarea sa în ori ce ocazie. De sigur că Prințul a trecut multe cu vederea sim-paticului Român, care cel d'întâiu l'a introdus în împrejurările streine ale țarei, dar Brătianu a rămas pururea omul de partid și mai cu osebire aceasta a împiedicat pe Prințul de a se lega de dânsul mai d'aproape.

Brătianu a devenit iarăși ministru, mai înainte de a se împlini primul an de la venirea Prințului. Dar tocmai dânsul a fost rău văzut de către gu-vernul francez, care l'a privit de revoluționar, și de rusofil.

Afară de aceasta și-a atras desaprobarrea și a tuturilor celor l'alte puteri mari din cauza măsurilor administrative contra ovreilor, precum și din acea așa numitelor bandelor bulgare, cari se formaū în România, reproșindu-i-se încurajarea răscoalei din Bulgaria, pe care Midhat Pașa a năbușit'o atât de sângeros. Din toate părțile a fost amenințat micul principat, acuzându'l de turburarea păcei în Orient. Nu numai Turcia se plângea, dar și din Viena, Petersburg și Paris a sosit asigurarea, că, cu toate

că se recunoaște dorința personală a Prințului de a organiza țara lui într'un mod pașnic, ministru Brătianu însă urmărește ale scopuri

Prințul Carol a menținut totuși în funcțiune pe ministrul său, știind să aprecieze energia și activitatea sa mai ales ca ministru de război. În cele din urmă însă a sosit până și din Berlin o somație urgentă, prin care se cerea congedierea sa, de oare ce menținerea lui la minister este un pericol de stat. Atunci însuși Brătianu a persistat în retragerea sa, nevoind ca pe lângă protectoratul lui Napoleon, să nu piarză țara sa și simpatiile Rusiei. Aceasta s'a întâmplat în luna Noembrie 1868. Brătianu însă, cu toată retragerea sa de bună voie s'a simțit personal jicnit, făcând imputări Prințului. Această împrejurare era să aibe niște consecințe grave. Puține săptămâni după părăsirea postului de ministru și în urma promisiunii date, că va sprijini pe noul cabinet, el se afla deja într'o opoziție violentă, tirit fiind de patima sa; și această opoziție nu a fost îndreptată numai contra noului minister, dar și contra persoanei Prințului.

Loc. Colonel de Krenski, căruia Regele Prusiei îi a acordat un concediu pentru România, spre a ajuta pe Prințul Carol la reorganizarea armatei a devenit o țintă a tuturilor atacurilor din partea presei nemăsurate și influențate de către opoziție. Lozinca a fost: „Contra Prusiei!“.

Din prima zi a călcărei sale pe pământul României, Prințul a fost însufletit de o dorință deosebită: De a înzestra țara sa cu o rețea de căi ferate. În realizarea acestui plan însă, după cum să și temea mai târziu, poate că n'a procedat cu precauțiunea sa caracteristică. El nu vedea de cât binefacerile viitoare, nu însă și greutățile prezente.

Inceputul cu construirea căilor ferate în România l'a făcut Prințul Cuza, printr'un contract încheiat cu o societate engleză pentru linia București-

Giurgiū, spre a lega Capitala cu Dunărea. Prin detronarea lui însă contractul a rămas neexecutat. După stăruința Prințului Carol, și printr'un vot al camerilor din Aprilie 1867, Contractul a dobândit în fine puterea legală. Mai înainte de a se termina construirea acestei linii, ministerul român a încheiat în Octombrie 1867 un Contract cu un consorțiu austro-englez pentru construirea unei linii ferate în Moldova. Același consorțiu a fost decis deja în anul 1862 de a prelungi până la Iași linia construită de dânsul în Bucovina; iar în anul 1868 a fost acordată regelui căilor ferate *Strousberg*, concesiunea de a traversa întreaga Românie cu o cale ferată, prin care să se ajungă la o joncțiune cu rețeaua căilor ferate europene, și a se deschide țara pentru comerțul lumii. A fost o întreprindere grandioasă.

În acelaș timp, Prințul Carol, în vederea unei dezvoltări prospere, a căutat de a se învoi cu guvernul turcesc pentru construirea unui pod peste Dunăre, din nenorocire însă în zadar. Foarte curios era, că întreaga Românie a fost contra construirii căilei ferate; poporul sficios din instinctul lui față cu tot ce era nouă, cel culti, de frica năvălirii emigranților streini, iar cei mai mulți consideraū de neoportun trecerea bruscă la mijloacele de comunicație cele mai moderne. Cum să treacă liniile ferate peste vastele șesuri, cari n'aū cunoscut încă șoselele? Mulți din politicianii cu oare-care judecată s'aū temut de prea mare încărcare a bugetului statului, ast fel în cât planul părea într'adevăr prea îndrăsneț, când în același timp renumele înainte-mergător al lui *Strousberg* nu era favorabil unei întreprinderi solide.

Chiar Brătianu, care ca prim-ministru conducea cele d'întîiū negocierī cu *Strousberg* n'a fost un sprijinitor convins al construcției căilor ferate, din contră ne-mai aflându-se la putere a combătut'o, și

partidul său a reproșat Prințului mult timp și cu multă amărăciune această concesiune.

Fără îndoială a fost Prințul Carol mai prevăzător și mai mult om de stat, de cât consilierii lui; totuși a trebuit să se căiască amar că a eșit odată din natura precum și din poziția sa neresponsabilă, permițându-și de a pronunța energie într'o zi cuvântul: „voesc!“ pe lângă cel permis de: „nu voesc!“

Atât de mult a trebuit să se căiască, în cât adesea ori mai târziu s'a îndoit dacă a procedat atunci bine sau nu? De și rezultatul final: un avânt economic și împătrirea veniturilor statului, l'au justificat într'un mod strălucit, aceasta însă după mulți ani de prigoniri și de necunoaștere.

Printr'o grămădire de greutate accidentale, degenerase cestiunea căilor ferate într'o stâncă, de care existența României era amenințată a se sfărâma. Prințul Carol a zis în anul 1868: În termen de cinci ani, Bucuresci trebuie să fie legat cu Europa printr'o cale ferată. Cuvântul său s'a împlinit, dar prin ce furtuni a trebuit să treacă el însuși!

Prințul Coroanei Frederic Wilhelm care se interesa foarte mult de binele vărului său a scris Prințului Carol la 21 Septembrie 1869 următoarele:

„După părerea mea ar fi o necesitate urgentă ca să cauți în persoană o logodnică, căci este ceva ciudat, ca cine-va să lase pe un altul a'i alege o soție, când chiar cel mai bun amic nu e în stare de a nimeri gustul lui individual“.

Prințul Carol privea și aceasta în primul rând de o cestiune politică. În mare naivitate a naturei sale normale și sănătoasă și în absoluta sa neexperiență pe tărâmul psihologiei feminine îl s'a părut că, — bine înțeles, — o principesă bine crescută și binevoitoare, va fi o fericire pentru ambele părți.

În familia sa nu a fost de cât unirea conjugale

fericite. Părinții lui își erau devotați printr'o adâncă înclinațiune, sora sa mai tânără principesa Maria, Contesa de Flandra s'a ținut pe lîngă soțul ei de femeia cea mai fericită din lume, sora sa cea mai în vîrstă, principesa Stefanie a fost căsătorită la Berlin cu Regele Portugaliei prin procură. Ea nu l'a văzut cu ochii, de cât când a debarcat la Lisabona în calitate de soție și de Regină, și totuși s'a simțit amîndouî foarte fericiți, ca și cum ar fi fost născuți unul pentru altul.

După moartea prea timpurie a Reginei, soțul ei nu a mai putut simți vre o bucurie a vieții, și astfel a fost mulțumit, când după trecerea de un an de la moartea Reginei a sucombat și dînsul de tifos.

Gîndul lui că o urmează îi a îndulcit moartea.

Prințul Carol gîndea că logodna sa s'ar putea realiza ca și cea a surorii sale Stefanie.

Prin scrisori și fotografii au învățat să se cunoască viitori soți. După terminarea negocierilor preliminare, Prințul a voit să se presinte în persoană a-lesel sale.

Mult timp însă a rămas nerealisat acest plan, și ast-fel tocmai pe la sfârșitul verei anului 1869, după ce prin visita făcută Impăratului Alexandru II-lea în Crimeea a explicat poziția sa față cu Rusia, precum și după o ședere în marea tabără de la Furcenii în mijlocul armatei sale din nou organizată, s'a hotărât de a face o călătorie în vechia sa patrie.

Dorul său de casa părintească în cursul acelor ani a fost foarte tare. Adesea ori a trebuit să se stăpânească, spre a nu cădea victima lui pentru toată viața. Acum însă a voit să se folosească de această primă călătorie și pentru o vedere cu viitoarea sa logodnică. De trei ani și mai bine n'a mai văzut pe părintii săi, numai frații lui l'au vizitat în noua țară; dar dînsul a regăsit vechea și

adâncă iubire, precum și interesul pentru tot ce l privea, putându-se în fine odihni între al lui.

Intr'adevăr după cum s'a jurat el n'a părăsit țara lui mai înainte de a o putea face pe o cale ferată, pargurgând linia București-Giurgiu până la Dunăre.

Printul Carol a mai voit să se folosească în orî ce mod de această călătorie spre binele țării sale, hotărând de a face o vizită puternicului protector din Paris. Mai înainte însă a vizitat pe perechea regală prusiană care petrecea atunci zilele de toamnă la Baden-Baden. Acolo s'a întâlnit și cu Printul Coroanei care a pus capăt nehotărârei Printului Carol, prin alegerea Princesei Elisabeta de Wied, dintre cele l'alte princesese ce 'i-au fost propuse de către părintele lui. Lauda iubitului văr, Printul Coroanei, l-a decis la acest important pas. Ca foarte cultă, cunoscătoare de limbă și amabilă, îi a fost descrisă Princesa Elisabeta, deși nu prea tînără. S'a hotărât prin scris o întâlnire la Colonia, și ast fel Printul Carol a alergat acolo, spre a se prezenta alesii sale. — Deja după con-vorbire scurtă a cerut mână ei întorcându-se în aceeași seară logodit la Paris.

Impăratul Napoleon a lăudat această alianță ne-politică cu o Princesă dintr'o casă princiară, dar pe care totuși a privit'o ca foarte politică, cu o prin-cipesa dintr'o casă princiară germană mediatisată, de oare ce nu leagă pe România în nici o direcție.

La această alegere Printul Carol n'a avut în ve-dere partea exterioară, ci ș-a ales o soție de un spirit liberal și de care a fost convins, că va în-deplini împreună cu dânsul datoriile către țară.

Căsătoria a fost celebrată după câte-va săptămâni în patria Princesei, Neuwied, și puține zile după aceasta Printul s'a întors în România.

Pentru a doua oară și de astă-dată aleturea cu o Princesă plină de farmec, a intrat în reședința

sa în partea din spre apusul oraşului, care, privit de la înălţimea gărei Filaretului îi a oferit un aspect grandios.

Involuntar s'a gândit Prinţul la tot ce s'a schimbat de la prima sa sosire, bucurându-se de cei 60 kilometri de cale ferată, pe cari îi a parcurs de la Giurgiu până la Bucureşti, şi de poştă administrată de statul român, care până atunci se aflase încă pe mâni străine, iar trupele înşirate au avut un alt aspect de cât cel de la prima sa venire.

Cu toate acestea Prinţul nu 'şi ascundea că situaţia lui a fost mai dificilă de cât atunci, şi că înaintează spre timpurile serioase.

În politica exterioară se părea că merge tot bine şi liniştit, dar în interiorul ţării au fost multe nemulţumiri. Ministerul nu era omogen, între miniştrii au existat rivalităţi şi mai înainte de toate se afla acum în ţară un partid care îi a fost duşman, având o importanţă cu totul de altă natură de cât separatişti şi cuzişti în anul 1866.

Şi în capul acestui partid se afla acel om, care i s'a părut atunci că intrupează România, şi cel dintâu dintre supuşii lui, care l'a adorat. Brătianu nu s'a aflat între acei cari au venit să bine cuvintele astăzi pe Prinţu şi pe tânăra principesă.

La o parte, şi critic şi duşmănos pe faţă, a stat partidul cel mai tare şi mai bine organizat, cel liberal, atacând zilnic pe „*străinul*“ Prinţ şi făcându l personal responsabil pentru toate greutăţile politice şi economice, dar mai cu osebire pentru calea ferată nepopulară a lui Strousberg.

Îndrăsnit s'a exprimat atunci Prinţul, că ia bucuros răspunderea în această afacere! Dar cum a fost interpretat acest cuvânt! Pentru fie care greşală a inginerilor, pentru fie care exces al lucrătorilor a trecut prin presă un strigăt de indignaţie contra tot ce a fost german. — Germanii, pe cari

îi a trimis Strousberg în țara nu a fost tot d'auna cei mai buni și cei mai culti ai națiunii lor; în înfumurarea lor de oameni cu o civilizație superioară s'a purtat rău cu poporul român, neștiind seamă de obiceiurile și moravurile lui. Prințul însă a avut pururea în vedere viitorul, spre a putea învinge greutățile prezentului, dar nenorocirea ce îi a adus Strousberg, îi era imposibil de a o prevedea.

Prin împrejurarea că un om de încredere al familiei Hohenzollernilor ¹⁾ era însărcinat cu paza intereselor României la operațiunile financiare ale lui Strousberg, — și care nu ș'a îndeplinit datoriile, situația Prințului s'a agravat și mai mult.

Deja la începutul anului 1870 într'o audiență obținută la Prințul Brătianu îi a declarat, că nu mai e stăpân pe partidul lui, care a pierdut toată încrederea în A. Sa și că 'l atacă personal și violent în cestiuinea căilor ferate. În același timp a fost ales deputat de camera Prințul Cuza, căruia i s'a refuzat până atunci întoarcerea sa în țară.

Ministerele s'a schimbat repede. ²⁾ bărbații politici țineau un limbajiu amenințător și a lăsat să se întrevadă că Rusia sprijinește opoziția, și că întreaga situație nu derivă de cât din „lipsa de energie“ a Prințului. Nevoia financiară s'a mărit foarte mult din nou iar camerele și a risipit timpul cu interpelările și cu certurile deșerte fără a vota bugetele.

D'abia a fost trecut trei luni de la căsătoria Prințului, când față cu aceste greutăți i-a sugerat pentru întâiași dată gândul, de a renunța la misiunea sa și a depune sarcina Coroanei prea mult îngreunată prin nerecunoștință și neînțelegere

¹⁾ Ambron (N. Tr.).

²⁾ La 2 Februarie s'a retras cabinetul Dim. Ghica, succedat fiind de cel al lui Al. Gh. Goleșcu (Nota traducătorului).

A fost un gând primejdios, care o-dată apucat, trebuia să revie la ori care desamăgire.

Nici-o schimbare de minister n'a adus vre-o îmbunătățire, o nesiguranță remarcabila s'a simțit în toate împrejurările. Comerțul și ori-ce altă activitate economică erau amortite, cestiunea ovreilor reinviase, și din ce în ce partidul antidinastic a devenit mai mare și mai amenințător.

În acest timp au început cele d'înteî diferende cu Strousberg. S'a constatat că atacurile opoziției nu au fost luate cu totul din aer, și că la eliberarea obligațiunilor căilor ferate, Strousberg a depășit dreptul său în prejudiciul României.

Prințul Carol a rămas încremenit.

Nepopularitatea regelui căilor ferate a putut-o suporta ușor, de oare-ce era sigur că mai târziu va fi bine cuvântat pentru energia sa, dar că creditul statului român a fost exploatat de către antreprenorii neconsciincioși, aceasta a voit s'o combată din toată puterea sa și prin toate mijloacele.

Iarăși a căzut un minister ¹⁾ și un altul nou a primit situația nesigură; și în acest mement isbuc-nise resboiul franco-german!

Toate simpatiile Românilor au fost în partea Francei, ale acelei țări care le a servit de o a doua patrie și de model. Dar fiind-că Prințul Carol a fost un Hohenzollern și propriul său frate motivul nevinovat al acestui resboiu ucigător atacurile contra Alteței Sale s'au ridicat din zi în zi mai mult. Ministerul căuta urgent o înțelegere cu Francia spre a fi pregătit pentru cazul unui conflict oriental. Prințul însă a reținut în acel moment țara lui de ori ce alianță cu Francia, convins fiind că armele germane au să fie gloriose.

La 7 August când s'a așteptat în România ves-

¹⁾ La 20 Aprilie s'a retras cabinetul A. Gh. Goleșcu și succedat de cel al lui Manolache Costache (N. T.)

tea despre înfrângerile trupelor germane înaintea Metzului, partidul antidinastic s'a încercat de a provoca o revoltă în scop de a depărta de la tronul României Dinastia Hohenzollernilor. — La Ploești, un oraș, de 60 Km depărtare de capitală, a avut loc această demonstrație¹⁾ mai mult copilărească, și care a fost repede înăbușită de către trupele din localitate. Dacă numele lui Brătianu a fost implicat cu drept sau nedrept în această revoltă a rămas greu de a se hotări.

Dacă n'ar fi sosit vestile despre glorioasa biruință a germanilor, de sigur că consecințele acelei conjurațiuni ar fi fost serioase; dar biruința germanilor a surprins neplăcut pe toți. Apreciind norocul pentru o țară mică și tânăra de a avea pe tronul ei pe un Domnitor din acel neam de reboinic victorios, a schimbat atitudinea multora din acei cari nu s'aũ îndoit de biruințele Franciei.

Puține zile după biruința glorioasă de lângă Sedan s'a născut perechei princiare o fetiță încântătoare. Poate că ar fi dorit mai mult de a pune în leagăn pe așteptatul moștenitor, dar ei aũ fost plini de speranță, că cerul îi va bine cuvânta cu un șir de copii înfloritori. Afară de aceasta se părea că în acel moment de grije și nsiguranță a poziției lor, a fost aproape un noroc că copilul așteptat cu atâta iubire a fost de sex feminin, care nu 'i-a legat cu țara, căci curentul antidinastic a devenit deja anarhic: Principalul acusat de răscoala din Ploesci a fost achitat în luna Octombrie a acelui an de către jurați, ceea ce presa opoziției a calificat'o de un fapt patriotic.

Din cauza mâhnirilor suferite în aceste ultime luni, gândul Prințului a devenit hotărîtor, voind să abdice, să întoarcă spatele acestei țări, căreia

¹⁾ Proclamarea republicei de către Candiano-Popescu (N. Tr.)

în curajul junetei sale i s'a încredințat fără nici o rezervă, și a o lăsa în voia întâmplărei.

Greu i a venit de a suspenda munca începută. El n'a putut fi descurajat așa de ușor, având o natură statornică și plină de încredere. Afară de aceasta nu se simțise atins până acum în demnitatea sa prin atacurile nemăsurate ale partidului liberal, căci el nu știa ce face. Dacă însă ar fi plecat era să mărturisească și sieși și înaintea întregii lumi, că n'a fost în stare de ași îndeplini datoriile, ceea ce l'a mâhnit, și cu acest gând se luptă neconținut.

Înainte de sfârșitul anului 1870 izbucnise o nouă crasă ministerială. Din cauza modului în care au fost compuse camerele nu s'a putut hotărî de a proceda la disolvarea lor în momentele atât de critice.—chemând în capul guvernului pe un bărbat, care însă n'a fost stăpân al situației. ¹⁾

Cu această chemare Prințul a urmat vechea sa tactică de a atrage la pozițiunea de răspundere și în jurul lui elementele opozante. —

În același timp însă s'a apropiat mai mult de planul său de a părăsi țara, luând însă cele d'intei dispozițiuni pentru ca ea în urma plecării sale să nu fie victima anarhiei. Mereu se opunea simțimentul lui adânc acestei hotărîri, dar chiar părintele lui și Prințul Bismarck au exprimat părerea că dânsul nu mai folosește țarei, și că compromite numai înaltul său nume.

De o lovitură de stat ca aceea a predecesorului său Prințul Cuza, nu voia să știe Prințul Carol, ținându-se legat de jurământul prestat pe constituție, nerecurgând ast-fel la ori ce alt mijloc. —

Intr'un lung memoriu adresat puterilor garante, Prințul Carol a expus situația și nevoile țarei, spe-

¹⁾ La 28 Decembrie s'a retras cabinetul lui Manolache Constache și succedat de acel al lui Ioan Ghica (N. Tr.).

rând că în interesul păcei Europi, puterile vecine îi vor veni în ajutor, când el însuși nu mai știe ce să facă.

În acelaș timp a compus o scrisoare destinată publicității, în care a descris asemenea starea țării, și a pus în vedere tuturilor dorința pe care o are de a crea țerei un viitor.

Aceste mijloace însă n'au fost tocmai bine alese, nici memoriul către puterile garante și nici scrisoarea prin care se plângea în presa străină de starea țării, totuși însă au avut ele un mare succes, accelerând criza și conducând la sfârșitul unei nesiguranțe insuportabile.

În această stare de lucruri, Prințul Carol a suferit o nouă și neașteptată lovitură: Strousberg s'a declarat falit! Creditul său a fost complet sleit în timpul resboiului franco german, nevoit fiind de a suspenda construirea căilor ferate în România. Prin măsurile neleale și prin aserțiunea sa, că România trebuie să plătească cuponul obligațiunilor căilor ferate, ceea ce dânsul era dator pe baza actului de concesiune în tot timpul construcției, prin toate acestea se încerca de a acoperi desăvârșitul său faliment.

Aceasta a fost cea mai tare lovitură care putea isbi pe Prinț. După ce primi această veste n'a mai îndrăsnit de a spera la o apropiată sa libertate. Această afacere trebuia să o reguleze personal, dator fiind de a lupta pentru interesul României.

Singura consolatie pe care a avut-o până acum era, că la plecarea sa din țară îi va lăsa ca rezultat al domniei sale binefacerea unei căi ferate; acum însă și această speranță a fost nimicită. Mult a suferit din această cauză simțimentul lui.

Dar nici o-dată nu se ivește o nenorocire singură! În ziua proclamării imperiale la Versailles a scris Bismarck Prințului Carol, că apelul lui către puteri ar fi cu desăvârșire nefolositor (din ne-

norocire însă el fusese deja expediat), și nici chiar Prusia nu îi poate acorda măcar un sprijin moral. — Dacă Prințul nu poate găsi în țara lui elemente pentru întărirea domniei sale, din afară nu poate spera la nici un ajutor și la nici o protecție.

Intr'adevăr Prințul Carol trebuia să se aștepte chiar la un asemenea răspuns. Din prima zi a domniei sale a aflat deja că nu se poate sprijini de cât pe propria sa persoană. el totuși însă n'a pierdut orî-ce speranță. Dar cu această ocazie i s'a spus lămnrit: Niminea n'are vre un interes de a'l ajuta, când el însuși n'a fost o putere, de care puteau se ție cont cele alte și de la care puteau să ceară ceva.

În general, și din toate părțile, apelul Prințului către puterile garante, a fost privit de un demers nenorocit. De obicei pașii de nedesnădăjduire nu sunt plăcuți și nici o dată aprobați. Dar contra așteptărilor nici discreția n'a fost păzită:

Turcia, nefiind lămurită, a devenit foarte surescitată, fiind de părere ca în fond apelul către puterile garante a fost îndreptat contra ei; când însă fu deslușită, a perit această bănuială, considerând însă poziția Prințului de pierdută și gândindu-se numai la un succes agreat de dânsa. —

Prințul Carol a ramas dar părăsit din toate părțile.

Scrisoarea Prințului, scrisă la 27. Ianuarie 1871¹⁾ și apărută în „*Allgemeine Zeitung*“ a produs în România o mare iritație. Prințul spera încă că această iritație va fi bună, sguduind conștiința supușilor lui; el mai spera că toate elementele mai bune se vor grupa în jurul său. Numai în acest scop. omul rezervat și care cântărea fie-care cuvânt, a recurs la condeiu!

Cea d'întîi impresie, pe care a produs'o această

¹⁾ Către Auerbach (N. Tr.).

scrisoare a fost aceea a urei oarbe și a unei indignări nemărginite.

Cât de naivă a fost speranța tînerului Prinț, că se va găsi cine va, care să auză bucuros asemenea adevăruri amare și chiar să le recunoască. Ura pentru germani și iubirea pentru francezi au orbit societatea română, și cu acest simțiment a fost judecat și criticat tot ce făcea și ce spunea Prințul Carol.

În ziua nașterii Impăratului German, cu ocazia unui banchet ¹⁾ organizat de către colonia germană din București, și la care a asistat și consulul general de Radovitz, acea ură adîncă contra germanismului a ajuns la erupțiune și a amenințat de a provoca plecarea imediată a Prințului.

Solemnitatea banchetului a fost turburată printr'o demonstrație de stradă. Poliția n'a găsit necesar de a protege pe Germani, și guvernul a avut o atitudine atît de pasivă, în cât trupele au fost chemate prea tîrziu, și atunci numai prin inițiativa laudabilă a comandantului s'a restabilit ordinea.

Consulul general german a fost ușor lovit.

În ora înaintată a nopței, după ce Prințul a fost înștiințat despre cele petrecute, a chemat pe primul său ministru, ²⁾ îl a destituit și îi a făcut cunoscut că în ziua următoare va depune domnia în mâinile acelor bărbați, de la cari a primit'o cu aproape cinci ani înainte.

El s'a simțit trădat, și toate considerațiunile ce avea pînă atunci pentru această țară au trebuit să dispară față cu catastrofa ce se apropia. El, un Hohenzollern, n'a voit să părăsească țara de bună voe, dar nu voia să aștepte mai întîi comiterea vre unui atentat asupra persoanei sale.

În aceea noapte a rămas consemnată întreaga

¹ În fosta sală Slatineanu, astăzi casa Capșa.

² Ioan Ghica (N. Tr.).

armată ; împrejurimile palatului princiar au fost ocupate militărește. Armata rămăsese credincioasă conducătorului ei.

Toți reprezentanții puterilor garante s'au adunat la Prinț, spre a fi lăngă dânsul în momentul unui pericol. Totul a fost pregătit pentru plecare.

În acea oră a sosit din Constantinopol vestea, că trupele turcești sunt gata de a intra în țară, îndată ce ar izbucni turburări, sau dacă Prințul ar părăsi țara.

A doua zi dimineța au sosit după chemarea Prințului doi din foștii locotenenți Domnești, cel de al treilea lipsea din întâmplare din București.

Unul din acești doi a fost Lascar Catargiu, un bărbat inimos și rațional, un tip al nobleței moldovenești, român cu trup și suflet, un bărbat integru.

În multe privințe el a fost contrariul lui I. Brătianu, semănând cu dânsul numai în iubirea caldă a patriei. Mai mult greoi de cât iscusit, prevăzător și liniștit, respectat de amic și inamic, un mare boer din școala veche.

Lascar Catargiu, aproape cu douăzeci ani mai mare de cât Prințul a fost acel, care la 11 Martie 1871 nu s'a mulțumit ca cei l'alți bărbați politici de a deplânge din fundul inimei hotărîrea Prințului, ci în limbajul său părintesc i a dis : «Aceasta nu se poate, Prințul nu trebuie să depue Coroana!»

Lascar Catargiu n'a fost un om savant sau orator elocuent, dar în tot d'auna avea cuvinte convingătoare și cuceritoare. Ast fel a lovit pe Prințul la inimă când îi spunea : «Nu mai puteți părăsi acum poporul Altetei Voastre, căruia aparțineți atât în timpuri bune cât și în cele rele!»

Și când l'a asigurat că poporul său nici nu l'ar mai putea părăsi, Prințul a rămas atât de impresionat, în cât a început să se liniștească.

Altetea Sa însă n'a răspuns nici da nici nu, dar a pus ca cea d'întîiu condiție ca însuși Lascar Ca-

targiu să primească guvernul și să compue imediat un minister puternic. Dar din acest moment Prințul a fost hotărît de a rămâne și de a birui. Natura sa a fost ast-fel, în cât nu a putut începe de cât ceea ce putea isprăvi. Greu și încet se decidea de obicei, dar atunci numai spre a putea învinge.

În ultimele luni, prin evenimentele extraordinare, a fost împins de la propria sa cale. Aceasta se poate întâmpla caracterului celui mai tare, dar de a deveni cine-va necredincios sie însuși nu poate fi de cât de o scurtă durată.

Lascar Catargiu a primit guvernul, disolvând camerele revoluționare și a apelat în mod patriotic la concursul partizanilor lui.

Multe elemente tinere din Moldova, cari până atunci s'au ținut departe de politică, au intrat în acel moment în viața publică, căci după cum a scris unul din miniștrii de atunci: «Gândul, că Prințul ar putea abdică, a umplut de spaimă toate sufletele bine-voitoare în România, ele au văzut abisul care se apropia de țară.»

Împins de către Lascar Catargiu, Prințul a declarat publicamente că a renunțat la ori-ce gând de a părăsi tronul; și când luă această hotărîre a fost felicitat de către toate puterile mari, cari de almintrelea nici nu l'au consiliat și nici nu l'au ajutat în ora primejdiei.

Mulțumită lui Lascar Catargiu, unul și același minister a funcționat cinci ani. Pentru prima oară în viața statului acestei țări, a domnit stabilitatea atât de necesară și a produs roade bogate. Pentru întâiași dată s'a introdus ordinea în finanțe, plătind regulat funcționarilor lefurile lor. Cinci ani mănoși au urmat după zilele furtunoase, în care a fost hotărît Prințul Carol de a depune misiunea sa, și nici odată de la acea primă-vară a anului 1871, cu toate luptele amare cu toate timpurile de război, cari păreau că amenință existența țerei, tronul său nu

se mai clătina, și nici odată nava statului n'a mai fost în pericol de ași perde cărmaciul ei.

Deja după două luni, de la turburarea serbării zilei de naștere a Impăratului german, Prințul Carol a scris părintelui său :

«Sunt mult mai vesel și mai increzător de cât credeam ca să fiu vre-o dată aci. Călătoria noastră prin țară seamănă cu o trecere triumfală. Miniștrii mei sunt bărbați de caracter, cari au dovedit în momentul greu, că pun adevăratele interese ale țerei mai presus de popularitatea goală, și este de remarcat, că majoritatea lor au fost partizanii cei mai credincioși ai lui Cuza. Astăzi se vede, că acei cari au fost devotați predecesorului meu îmi sunt și mie credincioși. Ei dovedesc prin aceasta că sunt apărătorii principiului monarhic, și nu admit ca să fiu răsturnat printr'o revoluție, după cum o au aprobat'o la căderea lui Cuza“.

Mult s'a făcut în cei cinci ani ai ministerului Lascar Catargiu dar cestiunea căilor ferate producea ca și mai înainte multe nevoie și grijă. Construcția era terminată pe jumătate, dar chiar pe linia predată, ori-ce timp rău a provocat surpare de poduri și de maluri. In cele din urmă, vechea concesiune după lungi negocieri a fost resiliată acordând una nouă unui alt consorțiu.

Ani întregi în care România a trebuit să simtă adesea ori mâna grea a lui Bismarck, care chiar prin Poarta Suzerană (1871) a exercitat o presiune asupra micii țeri, spre a accelera resolvarea cestiunii căilor ferate, cari interesa și pe Germania.

Prințul a păstrat cel mai mare interes acestei cestiuni dureroase ; mai înainte de toate însă, ținta lui a fost îndreptată asupra armatei, căci norul amenințător din Orient, prevedea o furtună apropiată.

Și cestiunea ovreilor a apărut din nou, aducând cu sine o intervenție diplomatică propusă de către Englitera în anul 1872. Misiunea prințului de sigur

că n'a fost ușoară. El însă n'a mai perdut nici odată din vedere ținta lui: «Din capul locului, am consacrat toată puterea mea de muncă prosperității materiale acestor țări bine cuvântate de Dumnezeu. Ca basă pentru aceasta am luat realizarea rețelei de șosele și de căi ferate.» Și cu drept putea să zică aceasta, căci în anul 1872 țara poseda deja 800 km. de căi ferate, puse în circulație.

În viața casnică a Regelui s'a ivit în timpul ministerului lui Catargiu un eveniment grav. O soartă fatală a răpit perechei princiare, micul copil în vârstă de 4 ani. Cu un an înainte ei, cu o mândrie legitimă de părinți, au putut să-l arate tuturilor rudelor din vechia patria în tot farmecul lui copilăresc.

Numai speranța unui al doilea eveniment fericit a consolat pe nenorociții părinți în aceste timpuri grele; dar nici odată nu s'a ivit acest eveniment atât de fierbinte dorit.

Neobosit s'a consacrat Prințul marelui familii a poporului român, cu care, după cum s'a exprimat printr'o mulțumire publică, pentru împărtășirea generală de moartea copilului său, l'a unit o legătură și mai tare. El a dis: «Religiunea copilului, limba pe care el o vorbea, a primit pentru noi o nouă consacrare, căci fie care cuvânt românesc, ne va aduce de acuma înainte ecoul acelei voci, pe care nu o vom mai auzi nici odată pe acest pământ.

În vară, după moartea micii principese, perechea Princiară ca și în anul 1873, a plecat iarăși în străinătate. Atunci Prințul Carol a fost pentru întâiași dată oaspe al Impăratului Francisc Ioseph, când prin contele Andrașy, a legat relațiuni importante.

În același an (1874) a mai vizitat Germania și Anglita.

După aceasta urmară ani mulți, în cursul cărora n'a mai părăsit țara sa, în care n'a putut și n'a

voit să lipsească o singură oră de la postul său. Criza orientală se apropia.

Dacă România a făcut progrese mari în administrația sa interioară, dacă construcția căilor ferate a continuat, realizând joncțiuni cu Austro-Ungaria și Rusia, dacă s'a înființat instituțiunile de credit funciar și s'a mărit și îmbunătățit armata, țara totuși nu s'a simțit destul de tare pentru a putea ține pept încercărilor ce se apropiau. Prințul n'a avut de cât o singură dorință ferbinte: că o pace încă de câțiva ani să îi asigure posibilitatea de a continua cu dezvoltarea puterilor economice ale României. Din nenorocire însă s'a reaprins certurile nimicitoare de partide. Prin pierderea suferită de către Franța, punctul de rezim al bărbaților liberali, acești din urmă au fost descurajați, iar Lascar Catargiu a ținut puternic în frâu elementele turbulente, dar poporul român este lesne încredințat, și astfel opoziția a început de a deveni iarăși puternică. După părerea generală, conservatorii au stat prea mult la putere. S'a format o coaliție contra guvernului, cu care s'a unit și elementele nemulțumite ale celor d'întâiu. Atât Brătianu cât și bătrânul republican Rosetti se aflau în această coaliție. Cu atacurile nemăsurate pe cari acest din urmă le a îndreptat prin ziarul lui „*Românul*“ contra Prințului, se obișnuise deja de mult Alțeta Sa. Nici odată însă n'a lăsat să îi se intenteze o acțiune pentru ofensele sale. Nici odată n'a privit injuriile contra modului său de domnit sau contra faptelor sale personale, în justul simțiment că se află prea sus pentru a putea fi atins de critice. Simțimentul demnității sale creștea, când a văzut că rodul muncii sale se coace. Nu prin vorbe ci prin fapte a demintat toate atacurile.

În anul 1875 a început o furtună în jurul României. Răscoala din Bosnia și Herzegovina părea a fi numai începutul conflagrațiunii orientale. Grecia se

inarma, Turcia vedea că catastrofa se apropia. Între România și Turcia exista deja de cât-va timp o încordare, aceasta nevoind măcar să admită numele de: „România“. Suzeranitatea n'a mai fost de cât o formalitate goală, care s'a mărginit la plata tributului.

Fată cu încurcăturile amenințătoare în Orient, Prințul ar fi menținut ministerul său, dar s'a desmembrat de sine, și ast-fel în primă vară anului 1876, tocmai când Serbia se înarmase contra Turciei, și când izbucnise o nouă răscoală în Bulgaria, Lascar Catargiu, vându-se părăsit de către majoritatea parlamentară a fost nevoit să presinte demisia sa.

În vederea situațiunii generale, el a consiliat pe Prințul de a se adresa la opoziție lui I. Brătianu, pentru formarea noului minister. După o scurtă încercare cu un minister de tranziție, Prințul urmă după sfatul lui Lascar Catargiu.

O schimbare complectă a sistemului s'a produs în politica interioară a României, când I. Brătianu după o pauză de opt ani a revenit în capul ministerului.

Toți funcționarii cari au servit sub Catargiu au fost depărtați și toți foștii miniștri au fost puși în stare de acuzare de către camera liberală. Întreaga țară a ajuns la o turburare, și o ură de partide de o putere fără precedent, a devenit amenințătoare. Cu cea mai mare bună voință nu i-a fost Prințului cu putiută de a pune stavilă patimelor politice ce s'au deșteptat, căci atunci a și izbucnit resboiul sârbesc, așa în cât a trebuit să consacre toate puterile sale dezastrului ce se apropia din afară. Apoi nu putea să se contrarieze într'un mod absolut cu ministerul lui, fără a periclita existența țării, mărginindu-se numai de a apăra personal și pe cât era posibil, pe cei urmăriți. Principala sa privire trebuia să o îndrepteze asupra evenimentelor europene.

În luna lui Septembrie 1876 a trimis pe ministrul Brătianu la Sibiu pentru ca să salute acolo pe Împăratul Francisc Joseph și a accentua valoarea pe care o pune mai cu osebire în acest moment Prințul României pe relațiunile amicale cu vecina Austro-Ungaria. Împăratul în răspunsul lui a exprimat mulțumirea sa de atitudinea României în mijlocul încurcăturilor orientale, sperând încă că pacea va putea fi menținută.

Dar și la Livadia, la Împăratul Rusiei, a trimis Prințul Carol pe primul său ministru spre a dobândi o atingere cu cercurile competente. Aci la curtea imperială unde toți afară de Țarul, păreau că doresc resboiul, a susținut Gorciacoff că România trebuie să încheie cu Rusia o convenție militară nepolitică. Brătianu a răspuns că acsasta nu s'ar putea face, de cât dacă Rusia întreprinde resboiul în înțelegere cu puterile garante, la care cancelarul a răspuns cu asprime că România trebuie să admită necondițional trecerea pe teritoriul ei a trupelor rusești, căci în caz contrariu s'ar refera la tractate după care Moldova și Valachia sunt o parte integrantă a imperiului osman. Brătianu însă nu s'a lăsat a fi intimidat, iar când a luat ziua bună de la dânsul, Gorciacoff i-a zis: „Dacă va fi resboi, ne vom înțelege, căci printr'insul România nu poate de cât să câștige“.

Deja în luna lui Noembrie a sosit în secret de la Constantinopole D-l de Nedilow spre a negocia cu guvernul român o convențiune de trecerea trupelor și la o împărtășire eventuală în acțiunea contra Turciei.

Curios a fost, că în acea zi a sosit și un trimis turcesc, Ali Bey, pentru a dobândi o înțelegere cu România contra Rusiei.

Ast-fel dar momentul de mult dorit și totuși temut s'a apropiat.

România nu a voit de cât un singur lucru : De

a fi debarasată de suzeraritate, spre a nu mai avea nici măcar o umbră de atârănare și purtarea vre-unui jug, dar mai înainte de toate Prințul, în vechea sa precauțiune nu a voit să se lege în nici o parte voind să evite ca România să devie teatrul resboiului, când vechia ceartă între Rusia și Turcia ar fi să se rezolve prin arme. Ori nenorocitele Principate Dunărene au avut să sufere mult de la 1768 până la 1854 prin șease ocupațiuni rusești și prin tot atâtea recuceriri turcești.

Acum avea România propria sa armată, pe care, în vederea acestui moment important Prințul Carol a instruit-o pentru ca să știe cum să apere Patria de năvălirea inamicilor.

Dacă Prințul Carol s'a arătat din capul locului față cu trimișii Rusiei și Turciei refusător, totuși însă s'a stabilit atunci în comun acord, primul proiect al unei convențiuni între Nedilow și Brătianu, privitoare la trecerea trupelor rusești.

Tot atunci Prințul Carol a chemat pe ministru său de resboi, pentru a discuta mobilizarea armatei.

Dar câte necesități trebuiau absolut satisfăcute. Pentru procurarea de lucruri noi, nici bani și nici timpul nu au fost, căci armatele rusești se aflau deja pe piciorul de resboi la hotarele țării. România s'a încercat mai înainte de toate, de a dobândi de la puterile garante, asigurarea neutralității sale, însă, după cum s'a prevăzut a fost totul în zadar. Numai Austro Ungaria i-a promis, că, dacă va rămâne riguros neutru îi va sprijini pretențiunile sale, față cu guvernul turcesc. Toate cele-l'alte puteri au dat răspunsuri evasive. Prințul a văzut iarăși, că nu se poate bizui de cât numu pe sine însuși, inspectând neconținut trupele sale.

Intreaga iarna a trecut fără ca să se apropie vre o deciziune. Nici o țară nu s'a aflat într'o situație atât de periculoasă ca România.

În aceste împrejurări, Prințul Carol a scris pe la mijlocul lunii Decembrie 1876 părintelui lui următoarele :

„Nici apropierea resboiului și nici trecerea eventuală a trupelor străine nu este ceea ce mă îngrijește într'un mod serios, ci situația desolată a financelor noastre“.

„Însă o pace pe deplin asigurată sau un resboi ar putea aduce o îndreptare; o prelungire a acestei nesigurante este ruina noastră. Lipsa simți-toare de bani amărește sentimentele tuturilor cercurilor îngreuiind viața. La aceasta se mai adaugă teama de intrarea iminentă a Turcilor. În orașele dunărene lumea s'a pregătit pentru a fugi, unele familii s'au retras deja la munte. Mă silesc de a liniști pe oameni, spunându-le, că avem o armată care trebuie să fi bătută, înainte ca Turcii să inundeze țara. Oamenii bătrâni însă nu se lasă a fi convinși despre aceasta de oare ce ocupațiunile Turcilor sunt încă prea proaspete în memoria lor“.

„Trebuie însă să mărturisesc că gândul unei năvăliri a Turcilor nu mă sperie, din contra am deplina încredere în juna mea armată, care are dorința ardentă de a se afirma. Tot de-odată s'au luat toate măsurile, pentru a respinge o invazie, cu toate că mă îndoesc că generalii turci, în caz de resboi vor comite greșeala strategică de a trece Dunărea“.

„În ceea-ce ne privește pe noi însuși, nu vom ataca pe nimeni, și vom face tot ce ne va fi cu putință, spre a împiedica ca România să devie teatrul resboiului“.

Rusia zorea în cursul ernei la fie-care moment semnarea convențiunei, pe când Turcia în noua sa constituție promulgată atunci, a tratat pe Prințul Carol de «șef» al unei provincii privilegiate, ațitând atât de mult simțimântul demnității Românilor, în

cât scuturarea de la suzeranitatea Porței nu numai că era permisă, dar chiar necesară.

După dorința lui Brătianu, Prințul a cerut și lui Bismarck un sfat asupra convențiunei cu Rusia, înainte de a se decide ca să o semneze. Bismarck i a răspuns, că după părerea sa, o antiteză între Austro Ungaria și Rusia nu este probabilă, și că pentru România o trecere convențională a trupelor rusești, este preferabilă unei expunerii a țării față cu Rusia, cu toate acestea însă nu este vre un motiv de a proceda cu grabă.

În urma acesteia încheierea convenției a fost din nou amânată, cu toate că comandantul suprem al armatei rusești trimisese deja în luna lui Decembrie pe un oficer la Prințul spre a lua o înțelegere privitoare la amănuntele militare ale trecerei trupelor.

Dar iarăși au reînviat speranțele păcii, crezându se că o conferință ar putea înlătura diferențele, ast-fel în cât intrarea neașteptată în țară a trupelor rusești la 23 Aprilie 1877 st. n. a surprins pe toți.

Convențiunea însă fusese deja semnată de șapte zile de către imputerniciții ambelor state, dar îi lipsea încă votul stipulat al camerilor. Afară de aceasta trupele române se aflau într'o poziție expusă, și dacă Turcia ar fi răspuns la intrarea Rusiei, printr'o trecere imediată a Dunărei, de care se temeau toți, România ar fi devenit teatrul resboiului.

Încă la 2 Aprilie st. n. Prințul a scris părintelui lui :

„Înainte cu puține zile se părea inevitabilă izbucnirea iminentă a resboiului. Astăzi lucește o nouă rază de speranță. Trista noastră stare financiară ne a silit de a reduce la minimum efectivul armatelor prezente, ast-fel de exemplu, pe când garnisoana de la Calafat nu are de cât 900 oameni, în Vidin și împrejur se află concentrați 40000 turci. Nouă ne trebuie 18 zile pentru a întruni la Calafat

20000 oameni cu artileria necesară. Această putere militară ar fi suficientă pentru a putea menține acest punct important. ..“

„Calafatul ajungând pe mâinile Turcilor, Valachia mică este lăsată în voia întâmplărei și devine teatrul resboiului. Eu am depeșat la Petersburg ca să fim înștiințați despre declarația resboiului cu 14 zile înainte“.

„Aceasta însă nu s'a întâmplat, dar norocul ne-a fost favorabil Turcii n'a trecut Dunărea și România n'a devenit teatrul resboiului“.

În art. II al convențiunei încheiată cu Rusia se zice: „Pentru ca nici un inconvenient sau pericol să nu rezulte pentru România din faptul trecerii trupelor ruse pe teritoriul său, guvernul Majestății Sale Imperatorul tuturilor Rușilor se obligă a menține și a face să se respecte drepturile politice ale statului Român, ast-fel cum rezultă din legile interioare și tractatele existente, precum și a menține și apăra integritatea actuală a României“.

Așa dar Rușii au intrat în țară ca amici. Fratele Împăratului a avut comanda supremă, și însuși Împăratul împreună cu trupele sale au călcat pământul României, primiți fiind ca liberatori și apărători.

Printul Carol însă nu ș'a ascuns nici un moment, că până când România nu va fi recunoscută de puterea beligrantă, poziția sa va rămâne piezișă. Toate asigurările de rudenie și de prietenie ale familiei imperiale nu l'au consolat că n'a putut încheia până acum un tratat de alianță cu puternica împărăție a Țarului. Amabilitatea în relațiunile Țarului și marilor duci cu Perechia Princiară nu au amăgit pe Printul în această privință. Gorciacoff n'a voit să știe de o cooperare a Românilor. Propunerea din partea României, făcută în cele din urmă fu respinsă prin cuvintele pline de orgoliu: „Rusia nu are necesitate de ajutorul armatei române, trupele sale proprii sunt mai mult de

cât suficiente spre a ajunge la ținta fixată de către Împăratul“.

În acest timp la 10 22 Mai la a douăsprezecea aniversare a sosirii Prințului Carol în țară, România a rupt ultimul lanț cu care a fost legată de Turcia declarându-se independentă.

Iată ce scria atunci Prințul Carol părintelui lui :
 „Aceasta a fost singurul mijloc demn pentru țara și persoana mea, după ce Europa a admis ca România să fie atrasă în teatrul de război. Spectatorii liniștiți nu puteam și nu ne era permis de a rămâne. Nu puteam suferi, ca să fim tratați de provincie turcească, și ca să atărnăm de grația altora n'a fost demn de mine“.

Dar aceasta a fost un pas necesar și față de Românii, supuși lui.

Pe când întreaga țară era ocupată de rușii, cari au intrat pe pământul îngrășat de sângele eroilor ei, pentru întâia dată pe baza unui tractat trebuia să se arate celor d'întâiu într'un mod clar deosebirea între altă dată și acum. Chiar celui mai rău voitor trebuia să fie fost învederat, cât de imensă importanță a avut pentru țară streinul Prinț, inteligentul Hohenzoller. Chiar straturile de jos au recunoscut, că acest Prinț este cu totul alt-fel de cât Domnitorii din 'nuintea lui', după ce au privit cum puternicul Țar, a căruia putere pe pragul Orientului a ajuns ca un basmu din poveste, a sărutat mâna Principesei lor și a îmbrățișat pe Prințul. Domnitorii predecesori ai Principatelor danubiene au trebuit tot d'auna să părăsească țările lor, îndată ce au intrat Rușii. În timpurile războiului ori ce fel de guvernare a trecut atunci în mâinile comisarilor militari.

La sosirea Împăratului (6 Iunie 1877 st. n), chiar ministrul s'au exprimat îngrijit de atitudinea pe care o va avea Țarul crezând că se va considera stăpânul țerei. Prințul Carol însă i-a liniștit îndată;

dar temerea lor din urmă a perit tocmai atunci, când Impăratul, care a avut cartierul general în Ploești a făcut perechei princiare o vizită oficială în București, fără a lua cu dânsul obiceiuita sa escortă, și însoțit fiind ca oaspe al curței, de o escortă a cavaleriei române.

Atunci miniștrii români au exprimat Prințului admirația lor! Nu numai înalta sa origină, dar și tactul lui a scutit pe țară de orî ce umilință.

Indată după declararea independenței, camerele au votat o lege pentru crearea de ordine și altor asemenea distincțiuni.

Cât de greu a putut fi pentru Prințul în anul expirat schimbarea ministerului, atât de mulțumit trebuia să fie fost acum în acest timp anevoios, având la guvern așa numita partida liberală, căci aceasta putea să ceară de la țară mai multe sacrificii, și a convinge mai ușor pe întreaga populație de povară inevitabilă, ce a căzut asupra ei de la începutul acestei campanii.

Acea partidă avea mai multe rădăcini în popor de cât conservatorii. — Comerțul a stat pe loc cu desăvârșire, căile ferate existau numai pentru transportul trupelor (nefiind suficient nici pentru aceasta și despre care se plîngeau rușii), întreaga Românie semăna unei mare tabere militare.

A durat foarte mult timp, până când trupele rușești au terminat marșul lor. Tocmai la 22 Iunie st. n. a trecut Dunărea a 18 a divizie a corpului XIV, iar la 27 Iunie a avut loc lîngă Șiștoy trecerea neconținut amînată, asis'end și Impăratul, și după care s'a așezat un pod pe vase peste larga Dunăre.

Iarăși au trecut săptămîni pline de grije. Diplomația rusă n'a voit să știe de cooperarea trupelor române, concentrate în mica Valachia. Situația devenise din ce în ce mai anevoioasă, dar Prințul a ramas curajos și conștient după cum a scris

părintelui său: „că a învins totuși nenumăratele piedici păzind pretutindeni onoarea națională. Acum ne aflăm în ajunul unei acțiuni, numai rezultatul ei va decide asupra viitorului țării! Eu mă încred în Dumnezeu în tânăra și curagioasa mea armată, care așteaptă cu nerăbdare momentul pentru a arăta lumii ce este în stare de a face, și că și dânsa posedă virtuți militare. Până acum totul urmează bine și este de sperat că războiul va rămâne localizat și nu va dura mult... ..“

Dar lucrurile au luat curând o întorsătură neprevăzută. — Deja la 23 Iunie reprezentantul român din Viena a telegrafiat de acolo că Austro-Ungaria nu sfătuește pe România pentru trecerea Dunărei că Rusia are intențiunea de a ceda României o bucată din Dobrogea. Iându-i se însă în schimb acea parte a Basarabiei care prin tratatul din Paris a fost anexată la Moldova Prințul pe la început a considerat această veste ca pe deplin neexactă, de oare ce a fost în contradicție cu textul convențiunii, care garanta integritatea României.

Cu toate serviciile însemnate pe cari Româniile le au făcut Rușilor pe linia dunăreană, li s'a refuzat ca și odinioară intrarea lor în acțiune. Prințul Carol se afla pe lângă trupele sale în tabăra din Valachia mică, așteptând și observând. — în care timp Rușii au suferit două teribile înfrângeri înaintea Plevnei.

Deja după cea d'întîiu bătăie pierdută, Impăratul rugase pe Prințul de a trece cu armata sa Dunărea pe la Nicopoli, dar nu s'a regulat încă sub ce condiție să se facă aceasta. Prințul a scris atunci augustei sale soție: „Rușii doresc ca să trecem Dunărea, de oare-ce prin respingerea de către Turci a unei brigade rusești, aripa lor din dreapta este amenințată.“

„Deja la luarea Nicopolului trupele noastre au fă-

cut bune servicii, dar e o cestiune dacă Rușii ne vor fi recunoscători..... E ne fac dificultățile. paralisând capacitatea noastră de acțiune, de oare ce nu voesc să admită că eu să dispun liber de armata mea.“

Aceasta a fost acea piedică! Prințul n'a voit în nici-nu chip să încorporeze armata sa pur și simplu cu cea rusă. El a voit să o conducă singur și numai până acolo până unde o reclamau interesele pure ale României

La 19 Iulie însă, după ce Rușii au pierdut a doua bătălie în fața Plevnei, Mare duce Nicolae a adresat Prințului României o rugămintă urgentă, care a început ast fel: „*Turcii ne nimicesc*“ Acum Prințul a putut să îi răspundă cu cuvintele cu care a fost întâmpinat cu o lună înainte din partea Rusiei: «*Că crede, că Rusia n'are trebuință de ajutorul armatei române, de oare-ce trupele ei sunt mai mult de cât suficiente pentru a ajunge la ținta fixată de Impăratul!* »

Dar România a fost însăși amenințată prin înfrângerile rusești. Se părea un moment, că întreaga armată imperială are să fie împinsă înapoi, și chiar Impăratul era gata pentru cazul unei retrageri generale, când de sigur că România ar fi devenit teatrul resboiului. —

Ast fel simțimentul de conservare al Românilor cerea de a da ajutor Rușilor. Prințul însă cu toată insistența miniștrilor seși a esitat încă de a intra cu întreaga sa armată în acțiune, fără o asigurare printr'un tractat, neputându-se uni cu părerea lui Brătianu, că trebuie venit în ajutorul Rușilor fără nici o rezervă. Brătianu a susținut pe de altă parte, că o convențiune nouă cu Rusia, pe care Prințul o dorea, putea să anuleze pe cea mai veche, care garantase integritatea României, așa în cât a crezut că nu e bine de a renunța la o asemenea bază solidă.

Totuși, printr'o neîncredere neexplicabilă, dar în urmă dovedită de foarte justă, Prințul Carol a esitat încă de a trece Dunărea cu armata sa. Rușii au fost aproape să 'și pearză răbdarea ei se aflau într'o stare desperată.

Dacă prințul Carol ar fi învins atunci delicatul simțimântul al unui gentilom, care nu voește să ceară nimic de la un om aflat în strâmbitoare și ar fi cerut condițiunile grele, de sigur că ar fi fost acordate. — Prințul esită numai cu venirea sa în ajutor: El a scris atunci Principesei: „Situația Rușilor în Bulgaria este în acest moment serioasă și dificală s'a'u comis greșeli mari strategice, cari nu se pot îndrepta așa ușor..... In ori ce caz resboiul se va prelungi. Constantinopol nu va putea fi ajuns.. Bătălia perdută înaintea Plevnei este din punctul de vedere militar și moral un eveniment, care nu va rămâne fără influență asupra întregului resboi. —“

„Perderile rusești sunt enorme, și Nicopoli este în pericol de a fi recucerit de către Turci“ Iar către părintele lui, pentru a'i arată ce nenorocire este pentru România prelungirea resboiului, a adaogat:

„Arterele principale ale vieții, Dunărea și căile ferare au devenit nefolositoare, cele din urmă servesc exclusiv trebuințelor armatei rusești.

Tochmai pe la sfârșitul lunii lui August, după ce a fost primită cea d'întâiu condiția, că armata română să rămâe sub comanda sa, a trecut grosul trupelor ei Dunărea. Mai înainte de toate Prințul Carol s'a dus la Impărat, pe care l'a găsit în cartierul seü general pe platoul bulgar, supt arșița soarelui suferind moralicește și fisicește din cauza nenorocirei acestui resboi. —

După ce Prințul i a declarat încă o dată în persoană, că armata sa nu va intra în acțiune de cât numai sub propria sa conducere, Impăratul i-a

încredințat comanda supremă și a tuturor trupelor rusești înaintea Plevnei. —

Așa în cât, după cum era temerea până acum, în loc ca trupele române să fie încredințate conducerii rusești, din contra, regimentele rusești au fost puse sub comanda Prințului.

Prițul Carol a luat comanda supremă și a condus-o într'un mod glorios până la luarea Plevnei (28 Noembrie 1877). Dar sub ce greutate! Cât curaj, și câte stăruințe, cât tact și câte prevederi, reclamă această sarcină periculoasă.

Plevna a fost punctul de nod cel mai important al mai multor căi ale Bulgariei de apus. Deja în primul consiliu ținut la Ploesci în ziua de 19 Mai 1877 Prințul Carol a pus în vedere comandanților armatei ruse, că acest punct trebuie să fie ocupat imediat după trecerea Dunărei.

Aceasta însă nu s'a făcut într'un mod îndestulător căci ocupațiunea n'a fost destul de tare, ceea ce a înlesnit pe Osman Pașa de a o goni și a se întări acolo în cea mai mare grabă, înfrângând astfel puterea armatei rusești. Orașul se află într-o vale înconjurată de dealuri dintre cari cele mai înalte au fost întărite de către Turci cu redute, dominând toate terenurile d'inprejur. De această favorabilă poziție s'a profitat în ori ce mod de înțelesul Osman, adaugând la forturile naturale pe cele artificiale.

Principele Carol era pe deplin pătruns de misiunea sa precum și de dificultățile situației sale. Câteva ore, înainte de a trece Dunărea cu tânăra sa oștire bine înarmată spre a se întâlni cu secularul inamic în țara acestuia, a scris principesei între altele:

„Comanda înaintea Plevnei nu este un lucru ușor, are să coste lupte singeroase, până când vom putea învinge pe Turci este chiar întrebarea, dacă vom eși din aceste lupte într'un mod strălucit, dar

eŭ nu am putut refuza propunerea Impăratului, deși ași fi preferat de a lupta cu armata mea singur într'o zonă de operațiune deosebită."

„Acum trupele mele vor forma aripa dreaptă, al 9-lea corp rusesc centrul, și al 4-lea corp aripa stângă.“ Prințul a stabilit cartierul său general în Parodim, un mic sat bulgăresc, ca de vre o 15 kilometri departe de Plevna, și 7 kilometri departe de linia șanțurilor turcești. Căsuță locuită de Prinț a fost aproape jumătate surpată fără ferestre și fără uși. Prin deschizături a pătruns mirosul nesuferit de putrefacțiune ale nenumăratelor cadavre de animale, stând neîngropate în jurul taberei, infectând întreaga atmosferă.

Dar Prințul Carol n'a pus nici o dată vre-un preț pe binele său material, el a fost crescut încă de mic cu obiceiurile spartanice, și nu s'a moleșit nici o dată singur.

Robusta sa constituție i-a permis multă oboseală, și numai căldura înăbușitoare l'a împiedicat după sosirea sa înaintea Plevnei de a dormi bine pe patul tare de câmp.

Pentru 30 August, ziua onomastică a Impăratului Rusiei a fost hotărâtă o a treia încercare de a lua Plevna cu asalt. Prințul Carol a fost contra acestei întreprinderi, căci puterile de față nu i s'au părut în deajuns. Conducătorii armatei rusești însă nu au voit a fi convinși de argumentele sale, și ast fel Prințul în cele din urmă a cedat, nevoind să fie bănuțit că mai înainte de toate dorește crutarea trupelor sale de focul inamicului.

Încercarea asaltului asupra Plevnei n'a reușit. Numai Românii cu ajutorul rusesc au dobândit un rezultat, smulgând Turcilor reduta principală Grivița.

Dacă acest fapt al armatei nu a avut vre o mare importanță pentru luarea Plevnei, dar totuși a fost de o mare importanță pentru aprecierile ce s'au fă-

cut atunci valoarea trupelor române, precum și pentru sentimentul demnității lor. O bucurie ametoitoare a coprins întreaga țară, atât de mult apăsată printr-o atârnare artificială, pentru care botezul de foc al micii sale armate a fost o zi de izbândă. Oamenii albiți vărsaui lacrimi de bucuria, care a coprins întreaga țară, după atâtea griji de lupte.

Printul nu s'a așteptat când în seara după atac a bivocat pe câmpul luptei în mijlocul trupelor sale, că acea biruință să provoace o schimbare atât de mare a opiniei publice din Europa în favoarea armatei române. Ore întregi de mare grije a petrecut Printul în ajunul acestui atac, de oare ce se zicea că Turcii au făcut o eșire și că Impăratul spre siguranța sa trebuie să se întoarcă rep de în cartierul său general. Un lucru însă putea să'l știe deja atunci: Că poate fi mândru de armata sa.

Impăratul Rusiei a conferit în persoană, Printului, pentru prima sa faptă resboinică, ordinul Sft. Gheorghe.

După aceasta din urmă încercare zadarnică, de a lua Plevna cu asalt, au înreput și comandantii armatei ruse, să recunoască ceea ce a susținut mereu Printul Carol, că orașul trebuie să fie asediat în regulă, și că pentru aceasta este absolut necesar de a aduce mai multe trupe din depărtatul imperiū. Și generalul Totleben, maestrul artei fortificațiunilor, nemuritorul apărător al Sevastopolului a fost chemat, atașat fiind mai târziu pe lângă Printul Carol, care după cum se știe a păstrat comanda supremă a trupelor până la căderea Plevnei.

Trupele române au început îndată cu întăririle de câmp, spre a se apăra de focul ucigător al Turcilor; fie care soldat era înzestrat cu o lopată de sistemul „Siman,” pe când soldații turci n'au avut asemenea unelte.

Săptămâni întregi au trecut până când au sosit înaintea Plevnei trupele rusești (între care era în-

treaga gardă), spre a impresura ast fel pozițiile turcești, în cât să se taie lui Osman Pașa orî ce comunicație cu lumea din afară, ceea ce s'a efectuat tocmai la sfârșitul lunii Octombrie.

O adevărată nenorocire a fost pentru trupele de asediu, că după o mare căldură de vară a venit prea timpuriu o toamnă foarte aspră. Pământul cleios se înmuiase din ce în ce mai mult, igrasiă și frigul făceau multe victime. Săracii soldați sufereau teribil prin șanțuri, multora le au degerat piciorile, după ce le au putrezit cismele din cauza apei provenită din topirea zăpezei, pe când timpul rău continua

Prințul a desfășurat o activitate neobosită; el era mereu pe drum, inspectând pretutindeni în persoană, resistând ostenelilor fără să fie o singură oră bolnav sau suferind. Mărimea misiunii și a responsabilității sale i au dat puteri nesleite. Cercul din jurul Plevnei a fost neconținut restrâns, și la 31 Octombrie i s'a trimis lui Osman Pașa cea d'ânteiu somație de a se preda. El a răspuns la 2 Noembrie că de oare-ce n'a sleit încă toate mijloacele sale nu poate capitula. Datoria sa de soldați îi prescrie de a rezista până la extrem. Și într'adevăr așa a și urmat până la 28 Noembrie. O iarnă foarte aspră începuse deja. Un strat gros de zăpadă acoperise Balcanul, devenit mormântul ațător ruși vitezi. Înainte ca Osman Pașa să fie cutezat a încerca cu vitejii lui învinși de foame ultima eșire desperată, trupele române-ruse au cucerit deja rînd pe rînd câte un loc întărit de a lungul Dunărei.

Asupra acele zile a scris Prințul Augustei Sale soție: „28 Noembrie este și va rămâne o zi neuitată! Cele trei luni depline în care am stat înaintea acestei pozițiuni tare și excelent apărată, multe osteneți și grijă, cu care am avut să luptăm, sunt astă-dî uitate. Cu bucurie am suportat toate

lipsurile și greutatea, după ce s'a dobândit un rezultat atât de grandios."

„Duminică 27 Noembrie am plecat cu trăsura la Bogot pentru o convorbire cu marele Duce Nicolae; am discutat asupra măsurilor ce vor fi necesare dacă anevoioasa situație înaintea Plevnei se va mai prelungi, precum și asupra eventualității unui atac simulat sau unui nou asalt. Intorcându-mă seara la Parodim, am găsit știrea, că Turcii au construit un pod peste riul Wid. Indată am înștiințat despre acest eveniment pe toți comandantii de pe întreaga linie."

„Luni dimineța mi a trimis Impăratul o depeșă a Marelui Duce, că în Plevnă se observă mișcări de trupe. Imediat am pornit spre numitul riū, iar Impăratul s'a dus la centrul și m'a rugat de a i telegrafia tot ce voi observa."

„Ajungând la Grivița, mi s'a anunțat că Turcii au golit redutele de acolo precum și Bucova, și că trupele române le au ocupat. Din depărtare s'a auzit bubuiturile înfricoșate de tunuri și focuri de pușcă. Am încălcat și m'am dus la înălțimile de la Bucova, de unde puteam observa bine bătălia dincolo de riul Wid. Turcii la încercarea lor de a eși au fost oprți de către corpul grenadirilor de gardă și apucați pe la spate de către Români; și fiind-că poziția întărită de la Opanez se afla încă în mâinile inamicului, am ordonat imediat trupelor române de a o lua cu asalt, cea-ce au făcut-o cu mare bravură. Două redute cu 5 tunuri și 7000 prizonieri au căzut în mâinile noastre; cea de a treia redută s'a predat fără rezistență."

„La orele 12¹2 lupta a fost ca și decisă. Turcii au ridicat steagul alb, Osman Pașa a fost rănit. M'am dus imediat la victorioasele mele trupe, cari m'au primit cu un mare entusiasm."

„Am plecat călare cu statul meu major și cu escorta mea direct spre riul Wid..... Este a-

proape imposibil de a face o descriere a tabloului ce mi s'a desfășurat: Un tablou înspăimântător al resboiului. Mil de căruțe cu locuitorii fugari, morți și muribunzi, răniți gemând și cari nu puteau merge înainte, căruțele resturnate, supt care zăceau oamenii încă vii, - caii boii, bivoli morți și moribunzi, pretutindeni gemete și miseria amestecate cu chioțele de bucurie ale soldaților români și ruși..... A proape de pod am întâlnit pe Osman Pașa..... M'am apropiat călare de dânsul, îi am întins mâna și îi am spus, că am admirat brava sa apărare, și că numele lui va străluci în istoria acestui resboi. Deși rănit la picior, s'a sculat în trăsură și mi a mulțumit.“

„Acest om a câștigat pe deplin inima mea, fața lui avea o expresie de blândețe și noblete.....“

Printul Carol a primit din toate părțile cele mai călduroase felicitări —

Rușii s'au întrecut fără a obosi în laudele lor pentru armata română, recunoscând partea ei luată la laurii de la Plevna

Împăratul Rusiei a trimis Printului, după ce îi a exprimat telegrafic și verbal recunoștința sa, o adresă oficială în această coprindere:

„După o luptă de cinci luni, silințele comune ale trupelor aliate au fost încoronate de un succes complet. Osman Pașa a depus armele și Plevna a căzut. Fiind că doresc de a consacra amintirea acestei biruințe și a participării personale, ce Alteța Voastră a luat la dânsa, îmi fac plăcerea de a conferi Alteței Voastre cu acaastă ocazie ordinul meu Sft. Andrei cu spade.“

„Rog pe Alteța Voastră de a primi insignele acestui ordin ca expresie unei sincere iubiri, de care vă asigur din nou.“

În ordinul de zi pe care l'a dat Marele Duce Nicolae cu ocazia disolvării armatei de împresurare a exprimat din nou Printului Carol mulțumirea

pentru faptele sale extraordinare, recunoscând într'un mod strălucit bravura trupelor române și spiritul militar dovedit în înprejurările cele mai grele.

Cea mai mare bucurie i a produs recunoștința primită din vechea sa patrie.

Regele Wilhelm a crezut o-dată că este nedemn pentru un Hohenzoller de a se supune suzeranității Semilunei, dar tînărul Prinț Carol a exprimat încă d'atunci speranța, că va putea o-dată să dobîndească prin lupte independența poporului său.

Acum Impăratul Wilhelm i a trimis ordinul prusian: „*Pour le mérite*,“ însoțit de următoarea dăpeșă:

„Cu cel mai mare interes am urmărit operațiunile și bravura trupelor tale. Nu pot să'ți exprim îndestul bucuria ce o simte inima mea pentru acest succes, și drept recunoscință îmi permit de a'ți conferi ordinul meu militar: „*Pour le mérite*.“ De oare ce știu cât de mult este apreciat acest ordin în armata mea, conferirea lui îți va fi de sigur de valoare. Câte pericole, osteneli și lipsuri le ai împărțit cu trupelul tău, până când în cele din urmă ai s'rbătorit un triumf frumos prin căderea Plevnei! Dumnezeu să ajute înainte!“

După căderea Plevnei a fost disolvată armata de impresurare, comandată de către Prințul Carol.

Rușii au pornit peste Balcani Prințul Carol și Impăratul Rusiei au plecat spre casă.

Bulgaria a voit să arăte încă o-dată Prințul Carol înaintea plecării sale, clima sa distrugătoare. Un viscol ce rare ori s'a ivit chiar în acele părți l'a ținut pironit trei zile în căsuța sa și când la 10 Decembrie în ziua în care Impăratul a sosit în Petersburg a părăsit-o la un ger de 22 grade, făcând cavalcada în mijlocul unor împrejurări înfiorătoare, pe care nu le a putut uita nici o dată.

La 8 ore dimineață a pornit. De oare-ce însănu s'a găsit nici o sanie, trăsura fu înhamată cu zece

caî, dar zăpada a fost atât de mare, în cât numai la pas se putea înainta. Pe lîngă un sat tătăresc calea obicinuită trebuia părăsită, luând drumul peste câmpie, acoperită cu o mare cantitate de zăpadă. Aci Prințul a întîlnit un mare transport de prizoneri cari d'abia se mai puteau tîri înainte, iar mulți din ei căzuseră deja, nemaî avînd puterea de a sta în picioare.

Prințul a încălicat, sperînd că va putea înainta mai repede, precum și pentru a scăpa de priveliștea nesuportabilă a chinurilor lor, pe care nu le a putut alina. Dar fie care pas înainte arăta alți morți și muribunzi. — Turcii, precum și Români, cari escortau pe prizonieri, amic și inamic, uniți la moarte! Acest drum a fost mai îngrozitor de cât un câmp de bătălie! Calul seî se ridica în două picere, nevoind să treacă peste toate acele cadavre..... Atunci Prințul descălică mergînd o bucată pe jos, spre a se încălzi. — La apusul soarelui a ajuns pe platoul de la Nicopoli acoperit cu desăvîrșire de cadavrele luptătorilor.

O priveliște îngrozitoare!

Și cea d'înteuî primire în țara lui fu împiedicată atât prin ghița ce curgea pe Dunăre, cât și prin marea masă de zăpadă.

Trecerea marelui riî de la Nicopoli la Turnu Măgurele a durat mai mult de cât o oră. Șalupa rusească cu abur oferită Prințului în acest scop de către Marele Duce Alexi a fost în mai multe rînduri în pericol de a fi sfărîmată de ghiță. Prințul a stat neconținut gata de a sări peste bord, în caz dacă s'ar fi întîmplat una ca aceasta. De pe țermul român, o mare mulțime de oameni au urmărit înspăimîntați și nerăbdători întoarcerea periculoasă a gloriosului viteaz.

Înainte de a ajunge Prințul în București, începuse topirea zăpezei, și intrarea lui triumfală s'a terminat ca și la 1866, la Mitropolie, unde Biruitorul

incoronat cu gloriă, fu salutat cu mare entusiasm de către clerul și reprezentanții poporului. Principea i-a eșit înainte la o distanță de câte va ore. Ea s'a sacrificat în cele patru luni de despărțenie îngrijirii răniților, împărțind fericit laurele cu cavalericul soț.

Cu căderea Plevnei nu s'a terminat campania; Rușii, cu tot timpul nefavorabil, au realizat trecerea grandioasă a Balcanului, ajungând după niște lupte uriașe pe neașteptate înaintea Adrianopolului și a porților vechiului Byzanz.

Dar și Românii au continuat cu asediul fortărețelor dunărene, forțând importanta predare a Vidinului și Belgradjicului.

Deja în primele zile ale lunii Ianuarie, Poarta a început a face propuneri de pace, trimițând mijlocitorii ei la Marele Duce Nicolae și la Cazanlâc, în scop de a dobândi un armistițiu. Prințul Carol a găsit de cuviință, ca îndată ce se va ivi ocazia armistițiului, să stăruiască ca și delegații români să ia parte la negocieri.

Dar toată precauțiunea a rămas zadarnică. Rusia n'a recunoscut pe România de putere beligrantă, de cât numai trecătorii și numai în timpul propriei ei strâmtorări.

Deja pe la sfârșitul lui Ianuarie 1878, sosise în București generalul Ignatief, spre a comunica Prințului, că Rusia cere înapoierea celor trei districte anexate României prin tratatul din Paris.

Prințul Carol a considerat aceasta pretenție ca imposibilă, de oare-ce Impăratul Rusiei, la cea dintâi intrare pe teritoriul român, s'a obligat solemn printr'o convențiune de a respecta integritatea teritoriului țerei. D'atunci au mai crescut îndatoririle Rusiei față cu România, după ce armata micului stat a adus trupelor ruse niște servicii atât de mari în momentul pericolului. Dar diplomația rusă a avut un răspuns la toate: „*Teritoriul*

respectiv din Basarabia, și pe care îl cerea a fost cedat o-dată Moldovei iar nu României, fiind smuls Rusiei printr'un tractat (cel din Paris), din care n'a mai rămas în vigoare de cât d'abia o singură dispozițiune“.

În alte discuțiuni diplomația rusă nici n'a mai voit să intre, susținend»: că hotăririle Țarului sunt irevocabile». — În cele din urmă România a fost chiar amenințată.

Prințul a sperat totuși în simțimentul de dreptate al Țarului, scriindu i în acest sens.

Contele Ignatief pe lêngă propunerea, ca România să cedeze Basarabia, în schimb cu o bucată a Dobrogei a atins și o altă cestiune a viitorului.

Ca fără intenție a menționat posibilitatea alegerii Prințului Carol pentru tronul Bulgariei, întrebând chiar, cum ar sta Prințul față cu această eventualitate. Prințul Carol a răspuns evasiv, tratând această afacere dilatoric, totuși însă s'a sfătuit cu sine însuși, examinând ceea-ce ar putea fi atât pentru cât și contra unei uniuni personale. Adesea ori s'a impus competentelor sale priviri geografice, aparițiunea naturala a ambelor țermuri dunărene, reflectând în cele din urmă însă, că un asemenea mare plan politic nu s'ar putea realiza, de cât printr'o rezămare profundă pe Rusia, pe când ea căuta în acel moment de a'i răpi o bucată din țară.

La 19 Ianuarie 1878 s'a încheiat armistițiul, care a precedat pacea del San Ștefano. Imputerniciți români n'au fost admiși la nici una din negocieri, și ast-fel atât Prințul cât și poporul au declarat unanim că nu pot recunoaște tractatul încheiat fără dânsii Camera și senatul au declarat asemenea într'un singur glas că nici o-dată n'ar putea consimți la cedarea Basarabiei.

Rusia însă n'a dat nici-o importanță protestului României, trecând fără considerație peste dreptul fostului ei aliat. Prințul s'a adresat atunci la Impă-

ratul Rusiei, după aceasta la Impăratul Wilhelm și la Prințul Moștenitor al Germaniei, dar toate stăruințele au fost în zadar, de nicăeri nu i s'a dat vre un ajutor sau sprijin. Fără voie își amintea apelul zadarnic pe care l'a făcut deja de două ori în cursul domniei sale la puterile garante. El a simțit foarte adânc amărăciunea poziției sale după cum o arăta Prințului Coroanei al Germaniei prin rindurile următoare:

„Procedarea guvernului rusesc m'a pus într'o poziție penibilă față cu țara mea, și se aude reproșarea: „De ce când ni s'a cerut ajutor, nu am pus mai întâiu condițiunile? Deja prin convențiunea asupra trecerei armatei ruse ni s'a asigurat integritatea teritoriului nostru.....

„Armistițiul a fost încheiat fără a ne lua în considerație și fără a ne întreba despre dorințele noastre.“

Indată ce a fost cunoscut în România textul tratatului de la San Stefano, indignarea contra modului de procedare al Rusiei a luat niște dimensiuni amenințătoare în toate cercurile populației. În cameră au urmat interpelări violente, iar presa ataca cu străjnicie pe puternicul stat vecin.

Prințul Carol s'a convins curând că nici un protest n'ar ajuta, și că nici congresul pentru al căruia întrunire au lucrat toate puterile nu mai putea scăpa Basarabia.

Ast-fel toată ținta sa a fost de a stăvili crescândul curent de dușmănie contra Rusiei, recunoscând că aceasta este nefolositor și vătămător; fiind pătruns ca om politic de principiul: „de a se su-pune inevitabilului“, dar a pus tot în mișcare, pentru ca România cel puțin să'si poată reprezenta ea însăși interesele sale la acel congres. În acest scop Prințul a trimis pe Brătianu cu scrisori la Viena și Berlin.

Atitudinea României a indispus în acest timp

atât de mult pe cei d n Petersburg, în cât a sosit amenințarea: „Că dacă România va voi să protesteze contra articolului VIII din tractatul de la San Stefano, privitoare la calea etapelor ale rușilor prin România, Impăratul va dispune desarmarea armatei române.

Această provocare a fost prea tare, și unicul și posibilul răspuns, pe care l'a găsit imediat Prințul, a fost: „*Armata română care a luptat atât de glorios sub ochii Impăratului, poate fi nimicită, dar nici o-dată desarmată!*“

Situația Prințului a fost mai mult de cât serioasă de oare-ce armata rusă a ținut ca și ocupată, această mică țară, aducând din ce în ce mai multe trupe sub diferite pretexte.

În întreaga Europă și chiar în parlamentul englez s'a discutat amenințările Rusiei, Prințul Carol însă știa, că numai sprijinul moral al puterilor nu i ar putea ajuta și prin urmare a dispus ca să se facă toate pregătirile militare, pentru ca în cazul unui atac rusesc să poată retrage guvernul și trupele sale în Valachia mică.

Printr'o întâmplare ciudată, încordarea ce domnea între România și Rusia s'a accentuat și mai mult între Impăratul și Prințul, amândoi fiind de opritivă nevinovați.

Prințul Carol a felicitat printr'o scrisoare pe Impăratul Rusiei pentru terminarea războiului s ngeros și pentru încheierea de pace, predând această scrisoare consulatului general rusesc din București, spre a fi expediată la Petersburg. După trecere de câte va săptămâni însă a aflat din întâmplare de la Prințul de Battemberg, care trecea prin București, că Impăratul Rusiei s'a plâns, că Prințul României nu l'a felicitat nici măcar pentru încheierea păcii. Prințul Carol cercetând imediat despre scarta scrisorii sale, a aflat, că ea a fost incredințată unui adjutant imperial, care s'a bolnăvit grav în

cursul călătoriei sale, rămânând în Viena. Ast fel această scrisoare cu data de 9 Februarie a ajuns tocmai la 27 Martie în mânele Țarului. Acesta a mulțumit imediat după primirea ei cu cea mai mare amabilitate, accentuind însă iarăși, că cu toată afecțiunea sa pentru Prințul și Principesa, încordarea ce domnește între ambele guverne a devenit din vina României, și este în contradicere cu adevăratele ei interese.

A fost cu totul zadarnic ca România să spere la un sentiment de dreptate și echitate deși Prințul într'o scrisoare adresată părintelelui său a scris între altele :

„Orientul se află în fața unei crise nouă, în care țara mea, mulțumită atitudinii ei energice, nu va fi păgubită.“

Aceste însă au fost speranțete optimiste. Brătianu s'a întors desamăgit din călătoria sa de la Berlin și Viena. Prințul Bismarck i-a zis că Basarabia este pentru Rusia o condiție „sine qua non.“ In urma căreia marele bărbat de stat a consiliat pe România de a se înțelege cu Rusia înaintea începerii congresului. Ascultând acest sfat și cedând de bună voie cele trei districte basarabene, va putea dobândi alte avantaje.“

Prințul Carol a înțeles îndată, cât de practic ar fi de a asculta sfatul Prințului Bismarck renunțând la rezistența nefolositoare și fără rezultat față cu prea puternica Rusia. In politică este stabilit : „de a apuca ocasiunea și a nu persista doctrinar asupra unui drept pierdut“. In acel moment, pentru o cedere repede a României, Rusia i-ar fi acordat mare avantaji. Dar Prințul Carol a rămas singur și neînțeles cu intenția sa. Brătianu se ferea de o întorsătură îndrăzneată și de o înțelegere nepopulară cu Rusia. El a voit să protesteze până în ultimul moment și de a continua cu rezistență, cu toată nefolosința ei. El a sperat la asigurările platonice ce veneau din Englitera și la posibilitatea unui

reșboi anglo-rus. — Ast-fel Prințul Carol a fost nevoit să lase neascultat sfatul lui Bismarck, mărginindu-se de a preveni îngrijat ivirea vre-unui conflict între Români și trupele rusești, aflate în taberile din apropierea capitalei, ceea-ce ar fi putut să provoace izbucnirea ostilității.

Când în fine a avut loc congresul din Berlin (1878), Prințul Carol a trimis și pe delegații lui, între cari unul era Brătianu. El însă nu a fost admis la ședința, în care Europa a avut să decidă asupra celor trei districte ale României.

Prințul Carol a recomandat încă o dată cu căldură lui Brătianu, ca să se înțeleagă pe cât va fi cu putință, direct cu Rusia. Brătianu însă spera până la sfârșit, că Europa se va opune pretențiilor rusești.

Marele puteri însă au consimțit fără scrupul la cedarea Basarabiei, și după îndemnul Franciei au mai pus României o altă condiție grea, înainte de a'i recunoaște independența. Ele au pretins, că România se acorde drepturile cetățenesci locuitorilor ei ovrei.

Lordul Beaconsfield a găsit răspunsul cel mai just la întâmpinarea Românilor:

„In politica resplată pentru cele mai bune servicii, este adesea ori ingratitudine».

Situația creată României de către congresul din Berlin, a fost mai rea de cât cea din înaintea campaniei! Dacă bărbații de stat români ar fi ascultat pe prevăzătorul Prinț, ar fi fost scutiți de aceasta.

Cea mai mare mâhnire pentru toți părea a fi, că o egalitate a israeliților, la care tindeau deja bărbații liberați, să fie acum impusă de către streinătate, și încă ca condiție pentru recunoașterea independenței, câștigate pe câmpul de bătae prin sânge și fer! Despăgubirile acordate României de către congres: „Gurile Dunărei cu Insula Șerpilor

și Dobrogea până la linia Silistra n'aŭ fost nici de cum prețuite pe la început, ba încă și mai mult: In cercurile politice ale României a fost un curent puternic, care a găsit un ecoŭ energic in presa, contra acceptărei acestui dar nepoftit. Prințul a descris părintelui lul situația ast-fel:

„Luptele p^r care le a susținut România în cele din urmă luni, și pe care va mai avea de a le susține sunt incomparabil mai serioase de cât cele înaintea Plenei și Vidinului..... Este trist, că Europa silește pe un tînăr și aspirator stat, care odinioară a dovedit vitalitatea sa într'un resboiŭ sîngeros, la cedarea unei provincii“ Multă răbdare și moderațiune sunt necesare pentru a putea suporta o asemenea procedare. Când s'aŭ făcut cunoscut articolele privitoare la România, indignația a fost așa de mare, în cât oameni cei mai liniștiți aŭ declarat că, de cât să dobîndească independența cu acest preț, mai bine renunță bucuros la ea“.

După ce aŭ trecut primele momente de supărare, ei aŭ devenit mai raționabili, înțelegând că nu se pot rescrăti contra voinței Europei.....“

„Teritoriile de peste Dunăre nu ne aŭ fost date ca o compensare pentru Basarabia, noi le acceptăm ca o despăgubire de resboiŭ, și fiind-că Europa ni le oferă din propria ei inițiativă. Constanța este un port frumos și populația de acolo se simte fericită de a fi unită cu România“.

Greutățile pe cari le făcea Europa înainte de a recunoaște independența României, aŭ devenit mai mare de cât le putea prevedea Prințul Carol în anul 1878. Asemenea și rezistența ce s'a ridicat în România contra emancipărei ovreilor a fost mult mai tare de cât o putea presimți cine-va.

După aniversarea zilei de la Grivița, consiliul de miniștriŭ a rugat pe Prințul de a adopta titlul de: *«Alteță Regală*, care corespunde mai mult Domnitorului unei țeri a cărei întindere și populațiune întrece unele regate europene. Puterile aŭ recunos-

cut îndată acest titlu. Prințul Carol însă a scris, că ar fi fost mai just, ca România, după cum a urmat altă dată Belgia, să se fi ridicat îndată la rangul de Regat; dar tocmai după trei ani în urmă a urmat proclamația de Rege.

Cedarea Basarabiei s'a efectuat fără vorbă, a-decă: Toate autoritățile române s'au retras la 1 Octombrie din cele trei districte pierdute, și câte va zile în urmă, în scop de a ocupa atențiunea publică într'o altă direcție, s'a organizat o serbare de victorie cu o intrare triumfală a trupelor în București.

Era o adevărată mângâiere pentru Prințul că atât în țara cât și în streinătate s'a recunoscut demnitatea sa și a poporului său, păstrată în împrejurările atât de grele. Mai ales o scrisoare a Prințului Coroanei al Germaniei i-a procurat o mare bucurie, și în care a zis între altele:

„Puterea Rusiei, după ce ați făcut colosului Imperiu serviciul de scăpare, este criticată în general. Nu pot pricepe ce mare interes putea să aibă de acea bucată a țerei.....“

„Că m'am gândit foarte mult la tine în timpul congresului și apoi în timpul greu al desbaterilor asupra cedării Basarabiei; aceasta o ști tu.

Intr'adins nu am scris, de oare ce nu știam, cum m'ași fi putut exprima față cu ast fel de procedări“.

*„Am fost convins dinainte că ai să ști să apuci situația și lucrurile după cum trebuia. Indoit de tare însă te a lovit schimbarea provinciilor de oare-ce prea mult ai căutat să te bânuiască ca **imigrant**, de lipsa de sentimente patriotice. Mulțumit lui Dumnezeu, se pare că reprezentanții țerei s'au supus cu rezignațiune necesară, ast fel în cât ai scăpat de o adevărată grijă. Bine ar fi, ca România să se grăbească de a profiita de toate foloasele, cari totuși le va putea trage din săraca Dobrogea, prin construcțiuni de poduri, canale și porturi, ceea ce ar constitui o nouă eră a guvernului teă“. Dacă reușesc asemenea întreprinderi, atunci într'adevăr va fi creată o compensație pen-*

tru cele părăsite, și poate că avantajul va fi în partea noastră. Aceasta o doresc din toată inima“.

Luarea în posesie a Dobrogei a avut loc pe la sfârșitul lunii Noembrie, la care act solemn a asistat Prințul. — După sfatul Austriei s'a trimis acolo un numer mai mare de trupe; — această precauțiune pe care a recomandat-o Impăratul Francisc Iosif pe basa experiențelor sale în Bosnia și Erzegovina s'a dovedit ca netrebuinciosă; — populația s'a bucurat de a deveni română.

În cursul ernei, înaintea alegerii Prințului de Battenberg ca Domnitor al Bulgariei, s'a pus iarăș în vedere Prințului Carol din diferite părți posibilitatea propriei sale candidaturi. A. Sa însă a respins acum energie ori-ce propunere. — Poziția lui față cu Rusia nu era nici de cum amicală, în România a dispărut ori-ce simpatia pentru ia, și fără sprijinul eficace al Rusiei nu se putea întemeia nici-nu tron în Bulgaria.

Mult timp a trecut, până când reprezentanția poporului a voit să se aproprie de îndatoriile impuse de către congresul din Berlin: „Resolvarea cestiunei ovreilor“. — A sosit primăvara (Arilie 1879), și Prințul Bismarck întrebese deja cu un ton cam amenințator, când are se fie rezolvată această cestiune?—și chiar înainte de a disolva camerile, spre a face loc constituantei, singură în drept de a proceda la o modificare a constituției. Dar încă înaintea de a realiza aceasta din urma cestiune în favoarea necreștinilor, temutul cancelar al Germaniei a declarat, că buna voință sa pentru România depinde de rescumperarea liniei ferate strousbergiane.

Prințul Cărol a scris, părintelui lui în această privință ast-fel:

„Aci se dorește de a ajunge în posesiunea liniei ferate, se simte însă neplăcut atins de aceia presiune. — Cestiunea ovreilor și

recuperarea căilor ferate sunt două probleme atât de mari, în cât nu pot fi biruite în acelaș timp..... Relațiunile noastre cu Rusia nu s'aũ îmbunătățit, cu toate că Șvalof a marturisit trimisului meu, că din partea Rusiei s'aũ comis unele stângacii față cu noi“.

„Acem puțină speranță că cestiunea hotarului Debrogei va fi rezolvată în avantajul nostru, de oare-ce Germania este cu totul în partea Rusiei. — Bismarck este acel, care reține pe unele din marile puteri de a intra cu noi în relațiunile diplomatice. — Pentru recunoașterea Serbiei, invitația către cele alte puteri a fost emanata din Berlin, cu observație că trebuie se fie marcată deosebirea între o țară care își îndeplinește îndatoriile și într'acea care cântă de a le oculi“.

Printul Carol Anton, după ce a dobândit o atingere cu cercurile competente din Germania, a zis :

„Nu remâne alt-ceva de făcut, de cât de a rezolva cu ori-ce preț cestiunea ovreilor, cu toate antipatiile populației, și cu toate marile prejudicii ale întregii măsuri“.

Camerile de revisiuire, convocate în vara anului 1879 s'aũ opus de a acorda ovreilor drepturile cerute; — întreaga țară a ajuns într'o mare iritație și ferberea, — ast-fel în cât numai cu multă osteneală s'aũ putut împiedica escesele. — În publicul nerespunzător domnea un curent tare, care a fost în zadar combătut de către minister, și care tindea de a se pune în contradicere cu întreaga Europa și a refuza pur și simplu îndeplinirea cerințelor tractatului din Berlin.

A fost într'adevăr timpul cel mai îngrijitor, prin care a trecut Printul Carol, agravat și mai mult prin atitudinea Germaniei. — El a scris :

„In cazul unei resolvări nesatisfăcătoare, cei din Berlin sunt hotărâți de a recurge la o intervenție, și aceasta printr'o notă colectivă, care ne va prescrie, ce anume drepturi vom avea să le acordăm ovreilor. — Natural că un asemenea pas ar ridica

până la extern iritațiunea în țară, sporind și mai mult rezistența, cea-ce ar putea deveni un pericol pentru ia, făcând abstracție de umilirea ce ar decurge din această procedură. — A poi se impune întrebarea, dacă intervenția ar fi urmată de execuție și în ce mod?..... Italia se mulțamește cu stergerea articolului 7 al constituției, și asemenea Englitera cu naturalizarea a câtor-va ocrei. Waddington (Francia) însă cere o rezoluție radicală, — iar în Berlin se persistă asupra rescumpărării căilor ferate, supt condițiunile bancherilor de acolo“.

„Cancelarul german este contra noastră, și toată buna voință a Impăratului nu o poate schimba.

Prințul Bismarck, prin mijlocirea contelui Andrașy, a făcut cunoscut guvernului român că n'are încredere în buna voință lui, și că după părerea sa, România este încă un stat dependent, asupra căruia ar trata cu puterea suzerană din Constantinopol, în caz când nu s'ar îndeplini îndată condițiunile tractatului din Berlin.

Contele Andrașy îi a accentuat situația anevoioasă în care se afla România, Prințul Bismarck însă a replicat, că în această cestiune consideră angajată demnitatea Germaniei.

Guvernul englez cu care Bismarck s'a pus în relațiune în această privință ca și cu cel francez, a propus o notă colectivă, esecutabilă de către cabinetul vienez. Cu cât însă presiunea de afară a fost mai amenințătoare, cu atât mai mlădioase au devenit camerile. Prințul Carol a scris atunci :

„Ceea-ce îngrijeste pe oamenii sinceri și fără prejudeții în pricința cestiunei ocreilor, este încărcarea prea mare cu datorii a proprietăților rurale. În România nu există majoratul, moșiile trec din mână în mână, și ast-fel din ziua în care ocreii le cor putea poseda, cor intra d'a dreptul, în stăpânirea lor, de oare-ce toate ipotecile sunt în mâinele acestora.

Nenorocita cestiune a ocreilor a devenit în cursul

verei o adevărată luptă uriașă, după cum s'a exprimat Prințul Carol față cu părintele lui :

„Pe când în interiorul țării mi se impută că aș fi apărătorul drepturilor ocreilor, cei din străinătate se plâng, că nu îi apăr cu destulă energie. Acest reproș însă mă atinge foarte puțin. Eu nu am de cât o singură cale care mă poate conduce la țintă, și aceasta este cea prescrisă de Constituție.“

Pe la sfârșitul lunii Iulie a devenit necesară o modificare a ministerului. Ministrul Sturdza a fost trimis la Berlin și primit de către Prințul Bismarck, pentru a'i supune dificultățile situației. Camerele au fost prorogate, și prințul Carol Anton a intervenit direct pe lângă Impăratul Wilhelm, scriind fiului lui despre aceasta la 17 Iulie ast-fel :

„Astăzi numai câte-va cuvinte pentru a-ți comunica că alaltă-eri am căzut pe Impăratul la Mainau, după dineul m'a poftit în camera sa, unde în sfârșit am găsit ocazia de a'i vorbi despre afacerile române și de a recomanda inimii sale persoana ta. Îți pot confia numai, că modul de vedere al Impăratului m'a surprins și m'a bucurat într'un grad înalt, cu toate că, spre părerea mea de rău, trebuie să mărginesc oare-cum această impresie favorabilă, de oare ce este încederat, că Impăratul n'a fost ținut în curentul situației. El a aruncat toată vina asupra Englițerei, care zorește cestiunea ocreilor fără nici o considerație, și de la a căreia politică nu se poate despărți cea germană.“

„Când însă îi am doredit tocmai contrariul, și am comparat atitudinea aspră a Germaniei, care nu ține cont de nici o împrejurare, cu moderațiunea din ce în ce mai mare a Englițerei, Imperatul s'a mirat în cel mai mare grad ; el nici n'a coit să o creadă și a dis, că cestiunea ocreilor îi este în genere antipatică, de oare-ce cunoaște asemenea împrejurări din Polonia și Rusia ; dacă în timpul congresului n'ar fi zăcut de rămile sale, n'ar fi îngăluit, ca această cestiune să fie desfășurată la întinderea de astăzi. Scurt și cuprinzător : eu sunt convins că cancelarul Imperiului n'a consultat pe Impăratul în această afacere, sau nu i-a expus'o în destul“

„Vigoarea spirituală și corporală a Impăratului este de admirat. Jena momentană în umbletul lui este cu totul neînsemnată, iar întrebuintărea unui baston pentru un om de 82 ani nu este ceva isbitor“.

Câte-va zile în urmă scrie Prințul Carol Anton fiului lui următoarea :

„In complectarea scrisoarei mele asupra convorbirei cu Impăratul la Mainau, îți trimet o copie a unei scrisori către Impărăteasa“

„Impărăteasa se află aci de câte-va zile, luând parte călduroasă la grijile tale“.

Asupra afacerilor române a scris Impăratul la 13 Iulie din Gastein următoarele :

„In ceea-ce privește pe România, știu că, încă din capul locului am desaprobat cu desăvârșire hotărârea congresului în cestiunea ocreilor, bine-înțeles numai aprês coup (după faptă împlinită), de oare-ce nu conduceam afacerile“.

„Natural, că d'atunci nu puteam să mă pronunț de cât pentru esecutarea strictă a hotărârei congresului, în ori-ce ocașie însă am cerut, ca în cestiunea ocreilor să nu se zoreasca... Intreaga această cestiune a fost susținută atât de violent de către Englițera. Lordul Odo Russel în urma obiecțiunilor mele, mi-a mărturisit aceasta, și cu un gest care însemna neconsimțimentul său. Poziția mea față cu cestiunea ocreilor, și de la care depinde recunoașterea vărului nostru de suveran de sine stătător, am expus-o lămurit Prințului de Hohenzollern, când mi s'a plăns foarte iritat contra asprimei notei noastre, eu însă i-am spus că nota în cestiune îmi este necunoscută. In urma întrebărei mele însă despre aceasta mi s'a supus tocmăi eri o nouă adresă pentru Bururești, prin care se urată, că puterile conferinței s'ar mulțumi, dacă s'ar recunoaște numai în principiu desfășurarea articolului restrictiv, iar modul esecutării ar rămâne resercat pentru mai târziu, — ast-fel n'ar mai împiedica nimic recunoașterea Prințului“.

„Te însărcinez de a comunica aceasta exact în Krauchenwies,

și de a arăta părerea mea : că Carol al României cu ministrul lui, care deși s'a schimbat acum, să accepte acest mod, consimțind și camerele“.

Pe când Impăratul german documenta atât de energic interesul lui pentru Prințul României, nici Prințul Bismarck nu s'a exprimat mai puțin favorabil în Kissingen asupra viitorului țerei. El a admis ministrului Sturdza, că congresul din Berlin a dat o grea îndatorire României, dar ea trebuie îndeplinită. Art. 44 constituie o parte integrantă a unui mare act internațional, și pentru un stat mic nu este bine de a rămâne afară din dreptul internațional ; în acest caz ia ar atârna ca de o sfoară, de care ori-cine ar putea trage după placul lui. România este înghesuită între două vecini puternici și de o potrivă de periculoși, și prin urmare trebuie să-și procure amici - Germania și Franța.

„Germania nu pune pretențiuni mari în cestiunea orecilor, ci cere numai cea-ce voeste Franța și Italia. În România sunt mulți oreci îngrămădiți în unele părți ale țerei. Românii ar trebui să deschiză lupta pe tărâmul economic ; se lucrează, să facă economie să fondeze bănci de credit pe baza reciprocității, etc. Ast-fel de bănci au contribuit mult la întărirea proprietății teritoriale prusiane“.

„Germania dorește să întreje relațiunile amicale cu România. Până la un timp oare-care România a tratat pe Germania cam cavalierement. Prințul Bismarck înțelege simțimintele Românilor pentru Franța, ele însă au indispus pe cei din Germania, și nu este prudent de a indispuce pe cine-va, mai cu seamă când acesta este puternic. Spre a îmbunătăți relațiunile între Germania și România, trebuie scos din lumea cestiunza căilor ferate.“

El s'a exprimat în privința ei ast-fel :

„Trebuie să cunoască cine-ca începutul acestei afaceri, spre a fi pătruns de importanța ei. Nici noi și nici România nu este vi-

novată de actuala situație, dar odată ce există, trebuie să eșim din ea în folosul ambelor părți. Interesul nostru e foarte însemnat, de oare-ce este acolo angajata sumă rotundă de una sută milioane mărci. Aceste capitaluri trebuie smulse dintr'o situație preară, în care a fost guvernul adesea ori obligat de a le apăra, cea-ce în tot-d'a-una a provocat o încordare între ambele state".

„Aceste afaceri ale căilor ferate au început cu doctorul Strousberg, care a atras în această daravere pe marii magnați din Silesia. Aceștia la rândul lor au atras pe toți cunoscuții și subalternii lor. Astăzi găsim între acționarii societății căilor ferate române, domnii mari și damele curței, lacheii ai acestor case mari și chiar birjarii, cu un cuvânt aproape întregul Berlin; și mai mult de cât aceasta: însuș Regele când a văzut că lucrurile nu mai pot merge înainte cu Strousberg, a trebuit să intervie pentru a salca pe unii din magnații silesiani. Atunci s'a adresat lui Bleichröder. Acesta a fost destul de bogat, neavând trebuințe de a se amesteca într'o situație încurcată, el însă a făcut-o totuși, fiind-că a fost rugat, precum și pentru onoarea dobândită prin aceasta. El a luat afacerea în mână și acum suntem datorii de a îi ajuta. Regele însă a făcut și mai mult, El a fost silit de a veni în ajutor domnilor din Silesia prin caseta sa particulară. Prin urmare este ușor de înțeles, pentru ce ori-cine coește de a eși din această penibilă afacere. Rezolvați dar acele două cestiuni, spre a ajunge printre statele independente. O România independentă va avea o mare greutate în cestiunile orientale.

„România are 2500 mii germane și 5 milioane de locuitori și ar putea avea 10 milioane. Ce putere ar deveni atunci!

La începutul lunii August armata a evacuat cu desăvârșire peninsula balcanică; cel din urmă regiment s'a imbarcat în Rusciuc. De mare importanță pentru România a fost îndrumarea unor relațiuni amicale între Austro-Ungaria și Germania,—urmata în acel timp, și încheiată la Gastein între contele Andrasy în ajunul retragerii sale, și Prințul Bismarck,—sanționată oficial printr'o vizită a acestuia din urmă făcută Impăratului la Viena.

În fine la 18 Octombrie, guvernul din București,

s'a înțeles cu reprezentanții națiunii, asupra textului pe care a trebuit să'l aibă art. 7 al Constituției, spre a corespunde cu cerințele congresului din Berlin, și care suna ast-fel :

„Diferința de credințe religioase și confesiuni nu constituie în România o piedică spre a dobândi, drepturile civile și politice și a le exercita“.

Negreșit însă urma această restricțiune :

„Naturalisarea nu se poate acorda de cât prin lege și în mod individual“.

Indată după votarea acestei modificări s'a acordat indigenatul *în bloc* peste 800 de ovrei, cari au luat parte la războiul din 1877 - 78.

Prințul Carol așteptase, că puterile imediat după înlăturarea cestiunii ovreilor vor pronunța independența României, dar iată că a eșit pe întâiul plan o nouă cerere, aceea a rescumpărării căilor ferate. După lungele și penibile străgăniri au consimțit camerele (Ianuarie 1880) și la pretențiunile germane. Intr'un moment însă, situația a fost atât de critică, în cât Impărăteasa Augusta a făcut cunoscut Prințului Carol, prin Prințul Carol Anton, într'un mod «foarte confidențial» că pericolul este iminent, și că convențiunea privitoare la căile ferate trebuie executată.

O mare bucurie a oferit Prințului Carol cea d'întâia călătorie prin noua sa provincie de peste Dunăre, unde a fost primit cu un mare entuziasm.

Indată după întorcerea sa la București, a sosit și Principesa pe deplin restabilită din străinătate, unde a stat mai multe luni pentru a-și căuta sănătatea. Șederea în patria i-a făcut mult bine. Prințul însă a trebuit să stăpânească încă dorul care îl trăgea la părinții lui, de oare ce, până când nu se va pronunța oficial recunoașterea și până când nu se va regula cestiunea hotarului de la Arab-Tabia, nu putea părăsi țara.

Italia a recunoscut deja independența României

în luna lui Decembrie 1879. dar Englitera. Franția și Imperiul German. tocmai la 8 Februarie 1880 prin note identice.

La 30 Ianuarie a scris Prințul Carol părintelui lui privitor la starea din Bulgaria. următoarele :

„Sandro (Alexandru de Battenberg) e desperat din cauza uneltirei panslaviștilor, cari îi îngreunează foarte mult domnia ; — numai cu Bulgarii singuri s'ar împăca bine. El mi-a deschis inima sa și mi-a jăluit suferințele pe cari le îndură. Eă l'am îndemnat să aibă curaj și răbdare, trebuie însă să mărturisesc, că situația lui nu e ușoară. El este hotărît de a corbi deschis despre acele uneltiri cu Impăratul Alexandru, care îl iubește. La sfârșitul lunei lui Martie se întoarce în capitala sa, unde va fi deschisă Adunarea Națională aleasă din nou, care nu e mult mai bună de cât cea precedentă“.

„Cât timp va trăi Impăratul Alexandru, el va escercita o influență favorabilă în Bulgaria, după moartea sa însă, totul se va schimba“.

„Am spus lui Sandro, care are o mare încredere în mine, că dacă va avea puterea de a trece peste acest timp de suferințe, răbdarea și perseverența sa vor fi bine răsplătite. Poate însă că nu mulți au răbdarea pe care am acut'o eă și pe care o am“.

„Cavalerescul Prinț Alexandru, după cum este cunoscut n'a acut'o, dar i-a mai lipsit și „precauțiunea“, fără care, răbdarea — adică indulgența — nu are cre-un rezultat.

După ce în sfârșit a recunoscut și Germania independența României, Prințul moștenitor german a scris Prințului Carol :

„Poziția noastră față cu Rusia va fi foarte grea, căci cu cât cine-ca se poate încrede în simțimintele mărinimoase ale Țarului cu atât mai puțin e cu putință aceasta față cu guvernul lui, când cine-ca obsecară cu o privire nepărtinitoare apucăturile agenților, cari sunt activi în toate direcțiunile în sensul panslaviștilor, și arată în cele din urmă guvernului, că este imposibil de a desaproba și părăsi pe compatrioții lor, atât de mult înain-

tați. Trebuie să creadă cine-va, că Rusia este deja destul de mare spre a avea destul de lucrat în interiorul ei! Bulgaria mi se arată ca o provincie rusească, care așteaptă numai un semn, spre a se lăsa a fi încorporată, și cu anevoie va fi în stare Battenberg — ori-cât de multă pricepere și rezoluțiune ar poseda, — de a porni contra apei rusești“.

„Apropierea noastră de Austro-Ungaria, urmată în toamna trecută, a fost sub ast-fel de împrejurări de sigur un pas nemerit, care dă de gândit imperiului Țarului. Numai dacă am isbuti ca să reținem pe Franția de la alianța cu Rusia, de atât de mult dorită,—am putea zări pretutindeni garanțiile de pace.

Nimenea nu dorește războiul, pentru că fie-care are încă mult de lucru la sine și destul de mistuit din consecințele ultimelor lupte sângeroase. Mai înainte de toate noi Germanii nu voim nici un război, de oare-ce prin cel din urmă război am obținut mai mult de cât am cutezat de a o spera vre-o dată, și nu avem trebuință de măririle; cea-ce voim și ne trebuie, este pacea, și numai când vom fi atacați, ne vom apăra, — ceea-ce ar plăti foarte scump turburătorul de liniște“.

Impăratul Germaniei, încă la 5 Martie st. n. după ce imediat în urmă a trimis Prințului ordinul Vulturului Negru, exprimase vechia sa amicitie, prin următoarele cuvinte :

Berlin, 5 Martie 1880

Bunul meu văr,

„In sfârșit am ajuns la ținta dorințelor noastre de mult simțite. Lupte grele și neîmbucurătoare a costat, ca să ajungem de a te vedea de sine stătător în lume. Doresc ca să se îndeplinească proverbul : „Ce durează mult, devine bun!“

„Simpatiile pe care le-am simțit tot-d'auna pentru tine ca Hohenzollern și pentru persoana ta, nu le-am tăgăduit nici odată, dar unde mulți voesc să ajungă la aceeaș țintă, și fie-care urmează drumul lui, trebuie mult timp și ore-care sacrificiū, până când în sfârșit pot fi strânși toți într'un loc. Pentru aceasta trebuia să zăbovesc și eu spre a putea să te recunosc în fața lumii!“

„Dumnezeu să dea binecuvântarea sa guvernului tău, acum de sine stătător, să binecuvinteze pe tine, pe soția și țara ta“.

Credinciosul tău văr și amic.

Wilhelm.

Printul Bismarck s'a exprimat privitor la dobândirea independenței ast-fel.

„Ultimul război, fără îndoială, va fi cauzat țerei Alteței Voastre multe răni, dar va fi avut și o consecință foarte precioasă pentru încercarea simțimentului de demnitate și voinicie armatei“.

„Că achizițiunea adusă de pace, făcând abstracție de regularea relațiilor cu Poarta, n'a fost echivalent cu faptele și cu vitejia armatei Alteței Voastre regale, o regret împreună cu A. Voastră, dar față cu imensitatea și importanța puterilor de care este înconjurată România, și cu dificultățile de a asigura între ele un modus vivendi, care ar putea asigura o pace momentană, nici eu n'am știut vre-o altă cale practică pe care s'ar fi putut ajunge de a dobândi pentru România avantajile mai mari“.

„Dificultatea situației istorice este aceea, că dincolo de Dumăre lipsesc punctele naționale de legătură, iar dincoace populația conațională aparține ambelor mari vecini, cu cari de a trăi în pace, este o necesitate pentru consolidarea stărei de lucruri, rămânând tot-d'acuma ținta politicei României, de a avea pe unul din ei de aliat. În această situațiune istorică dobândirea Dobrogei a fost un pisaller (lucrul eel mai rău cel mai extrem), a cărei parte favorabilă — posesiunea coastei de mare, — va deveni mai valoros prin dezvoltarea stărei actuale de lucruri.

Ca domn independent și general glorios, Printul Carol, după o absență de peste 14 ani (în toamna anului 1880), a sosit pentru întâiași dată iarăși în Berlin, care îi a servit mult timp de locuință, deși nu de patrie. Șederea sa acolo era hotărâtă numai pentru un timp scurt, de oare ce a fost împreună cu Principesa oaspeți ai Perechei Imperiale la Potsdam, unde au fost primiți cu vechea lor dragoste de rudenie. El însă a venit să vază noua capitală

a Germaniei, și dacă regimentul care i-a fost oferit se aflase la Metz, fratele său însă era în garda din Berlin. Asemenea a vizitat și pe Prințul Bismarck. Acesta l'a sfătuit, că față cu pericolul situației sale să nu se arate Rusiei prea aspru; cuvinte pe deplin corespunzătoare cu propriile simțimente ale Prințului Carol.

Această călătorie, ce conducea pe Prințul Carol la Berlin a început cu o vizită făcută Impăratului Francisc Iosif la Ischel, care asemenea îi a oferit un regiment austriac, și s'a terminat cu o petrecere strălucită în Elveția în cercul cel mai restrâns al familiei. Aci s'a regulat succesiunea tronului român. El a convenit cu părintele lui, ca dreptul succesiunii al fraților lui și urmașilor acestora să fie acum recunoscut oficial din partea casei princiare Hohenzollern.

Aceasta s'a făcut mai târziu printr'un schimb de scrisori, cari au fost prezentate camerei române. Membrii casei princiare vizate de constituție s'au declarat gata de a lua succesiune în caz eventual.

Camera și Senatul au mulțumit Prințului pentru această nouă dovadă a grijei sale spre binele României. Președintele consiliului de miniștri, exprimând simțimentele țerei, a zis într'o cuvântare: „Perechia princiară deși încă în floarea vieții și cu speranța împărtășită în întreaga țară de a dobândi urmașii, — resolvând totuș succesiunea Tronului, — a ajuns la apogeul eroismului și al abnegațiunei“.

Deja pe la începutul anului 1881, ministrul plenipotenciar român din Berlin a anuțat, că reprezentanții marelor puteri au exprimat părerea, că România se poate ridica acum la rangul de Regat. Prințul însă dorea de a amâna acest act solemn pentru ziua de 10 Mai, la care a consimțit și ministerul. Evenimentele neașteptate însă au scurtat acest termen.

La 1 Martie Impăratul Alexandru al Rusiei a că-

zut victima unui atentat nihilist. Sguduitura asupra acestei crime se simțea în toată lumea cultă. Partidul opoziției din România a atacat cu această ocaziune pe cel liberal, fost altă-dată revoluționar și în special pe ministrul președinte, reproșându-i că în inima lui adorează încă ideile republicane și anti-dinastice. Ca răspuns la aceste atacuri a apărut îndată declarație Regatului ca singurul mijloc eficace de apărare. Prințul a cedat atunci dorinței miniștrilor săi și la 14 Martie România însăși s'a ridicat la rangul de Regat. Parlamentul luase inițiativa și propunerea a fost îndată formulată într'un proiect de lege subț un entusiasm nesăvârșit. Ea suna ast-fel :

Art. I. România ia titlul de Regat. Domnul ei Carol I ia pentru sine și moștenitoriil săi titlul de Rege al României.

Art. II. Moștenitorul Tronului va purta titlul de Principe Regal.

După ce a fost votat în unanimitate acest proiect, ambele Camere, cu înaltul cler în cap s'aũ dus în corpore la palat, unde Prințul, în vederea tuturilor a sancționat prin semnătura sa această lege, punând ast-fel Coroana pe operele vieței sale și rostind următoarele frumoase cuvinte :

„Mare și solemn este momentul, în care reprezentanții națiunii aũ venit în jurul Meũ spre a-Mi supune hotărârea unanimă a Corpurilor legiuitoare. El începe o foaie nruã în cartea în care stă scrisã viața poporului român și încheie o perioadă plină de lupte și de greutăți, dar și bogată în bărbătești silințe în eroice fapte. În acest moment voiũ repeta ceea ce am spus tot-d'auna, că voința națiunii a fost pururea călăuza Domniei-Mele. De 15 ani sunt Domnul încunjurat cu dragostea și cu încrederea națiunii ; aceste sentimente, zilele bune le-aũ înveselit, zilele negre le-aũ întărit între noi. Mândru dar am fost ca Domn, scump Mi-e acest nume, pe care s'aũ revãrsat în trecut raze de glorie și de mărire, pentru viitor însă, România a crezut că este necesar și conform

cu întinderea, cu însemnătatea și cu puterea dobândită și manifestată prin acte neîndoelnice, și cari au înălțat numele ei, de a se proclama în Regat. Nu dar pentru Mine personal, ci pentru mărirea țerei Mele primesc titlul, care exprimă dorința cea mai vie care arde de atâta timp în peptul fie-cărui Român, dar care nu schimbă întru nimic legăturile strânse stabilite între națiune și Mine și cari au dovedit cât sunt de mari evenimentele ce le-am petrecut împreună.

Fie ca primul Rege al României să se bucure de aceeași iubire ca acel care până astăzi a fost și rămâne Dommul ei ; căci pentru Mine dragostea acestui nobil și viteaz popor, cărui am dat inima și sufletul Meu, este mai scumpă și mai prețioasă de cât toate măririle cari încongiură Coroana“.

Cu cât de neașteptat a fost împlinirea acestui act de mult dorit, cu atât mai mare și mai spontană a fost izbucnirea entuziasmului în sânul întregii populații. Marile puteri n'au întârziat cu recunoașterea lui.

Printul Carol Anton a scris :

„Unanimitatea cu care ți-a fost oferită Coroana Regală, este fundamentul cel mai sigur al noii stabilități, atât de anevoios câștigată“.

La 10 Mai 1881 a avut loc în București serbarea încoronării Regelui. Contra propunerilor miniștrilor săi, Printul a persistat, că Coroana sa să fie făurită din oțel, adică în arsenal și dintr'un tun cucerit la Plevna. El a voit să documenteze prin aceasta, că Coroana Regală română a fost câștigată pe câmpul de bătălie, și că noul Regat ar fi un stat modern nelegat prin nici o tradițiune veche, dar întărit printr'o actualitate puternică pentru un mare viitor.

Coroana Reginei a fost efectuată asemenea în țară, din aur pur, fără juvaeri și neîmpodobită cu pietre.

Aceste coroane au fost sfințite la 10 Mai de către Mitropolitii țerei în prezența Majestăților Lor, a Prințului moștenitor de Hohenzollern și a fiilor lui Prințul Ferdinand și Prințul Carol. La această serbare au luat parte atât toate corporațiunile țerei, cât și delegații tuturilor districtelor, și în urma coronele au fost duse de un imens cortegiū la Palatul Regal, unde consfințirea a ajuns la apogeul ei prin cuvintele următoare, pe care le-a pronunțat Regele, luând în mână Coroana de oțel :

„Serbarea de astăzi consacră o operă de cinci-spre-zece ani plină de lupte grele, de fapte mari sub puternicul scut al constituțiunei. România a crescut, s'a desvoltat, s'a mărit. Stăruințele națiunei, vitejia armatei și credința care am avut-o în bărbăția poporului, au împlinit dorințele Noastre cele mai ardinte, prin proclamarea Regatului, care este garanția cea mai sigură pentru viitor“.

„Primesc dar cu mândrie ca simbol al independenței și tăriei României această coroană, tăiată dintr'un tun stropit cu sângele vitejilor noștri, sfințită de biserică. Ea va fi păstrată ca o comoară prețioasă, amintind momentele grele și timpurile glorioase, ce am străbătut împreună; — Ea va arăta generațiunilor viitoare coinicia Românilor din est-timp și unirea care a domnit între țară și Domn.— Pentru Regina și pentru Mine însă, coroana cea mai frumoasă este și rămâne dragostea și încrederea poporului, pe tru care nu avem de cât un gând : Mărirea și fericirea lui.“

„Să ne unim dar în fața acestor steaguri, care au strălucit pe câmpul de onoare, — în fața acestei coroane, emblemă a Regatului, împrejurul căreia națiunea stringă-se ca oștenii împrejurul drapelului ; — în fața acestei mărețe manifestații, pentru care țara întreagă a alergat în capitală spre a fi martoră acestei zi fericite ; — să ne unim în strigarea scumpă inimelor noastre, și care va găsi un resunet puternic în acest loc sfințit prin proclamarea celor mai însemnate acte : Să trăiască inbita noastră Românie, astăzi încoronată prin viriutile sale civice și militare !“

După ce România s'a ridicat la rangul de regat,

viața Suveranului ei a urmat mai mulți ani fără niscal evenimente din afară și fără agitațiuni interioare.

Deja după terminarea resboiului viețuirea Regelui începuse printr'o luptă spre a învinge unele pretențiuni exterioare, care însă n'au mai avut nici o influență supra naturei simțământului său.

Munca fără odihnă și fără o privire retrospectivă, economisind timpul pe cât se putea pentru a rezolva afacerile curente, o vecinică încordare pentru a nu perde din vedere nici o chestiune de amănunte, o atențiune ascuțită asupra celor mai mici schimbări în politica interioară și exterioară, aceste au fost soarta sa. În politica exterioară a urmat neconținut de a se rezima pe cea mai puternică și pacinică putere din Europa, pe Prusia, — Germania, credincios convingțiunii sale, că aceasta îi va da ajutorul cel mai eficace în desvoltarea naționalității române.

Din cauza multei munci, Regele n'a mai avut timp de a se gândi la sine însuși, desobiciindu-se de a avea înclinațiuni proprii și predelicțiunile personale, trecând grabnic zi cu zi prin șirurile datorțiilor sale. Asemenea, tot ce putea fi recreațiune, o plăcere, serbări vizitele înalte, care din ce în ce se făceau cu preferința ospitalierei Curței Regale, toate aceste, față cu particularitatea împrejurărilor, au devenit numai niște noi sarcini ale Regelui.

Senin și radios n'a fost nici-odată naturalul lui; încetul cu încetul, tresurile fine și aproape transparente ale feței sale au dobândit o expresiune a lipsei de bucurii, grija era scrisă pe fie-care din liniile ei. El s'a desvătăat de a împărtăși altora grijele vieții sale. După atâtea greutateți prin care a trecut, a închis totul într'însul.

În jurul său nu se vorbea de bunătatea, ci numai de severitatea și de neapropierea sa, deși nici-o-dată n'a eșit din gura lui vre-un cuvânt aspru, ci numai un ordin scurt și rece. Privirea sa pătrunză-

toare avea efectul fulgerului. Neînduplecat, corect și esact, după cum era el însuși, cerea să fie toți cei din jurul lui, și fiind-că nu 'și-a ertat nici-o dată nimic, tremura tot palatul înaintea lui. Și totuși severitatea sa n'a fost de cât o mască, pe care a considerat-o de datorie.

Sănătatea reginei a fost tot-d'auna amenințată, adesea ori ședea luni întregi pe scaunul cu roțițe, o stare care a apăsât foarte greu pe căminul regal din București. Această casă a transformat-o Regele în cursul anilor într'un palat feeric, prin adausuri și reconstrucțiuni. Mai cu osebite camerile spațioase ale Reginei, fabuloasa grădină de iarnă, sălele de muzică și atelierile pline cu lucruri de mare artă, precum și strălucirea prețioaselor covoare, fac un efect nedescriptibil. În aripa Regelui se distinge o sală a bibliotecii, un spațiu de niște proporțiuni imense și foarte atrăgător.

Primăvara și toamna Perechia Regală nu a locuit în palatul din oraș, ci în mănăstirea cu ziduri groase, Cotroceni, situat într'un frumos parc, cam o jumătate oră departe de București. Mai târziu la 1893 s'a cădit acolo un palat pentru Prințul Moștenitor.

Și grădina în jurul palatului din oraș a mărit-o și înfrumusețat-o.

De la mănăstirea Cotroceni conduce o potecă la acel mormânt liniștit de copil, unde într'o mică capelă se află așezat chipul impresionabil al aceluși boboc de fetiță, pe care părinții, atunci încă tineri, au fost nevoiți să o înmormânteze în floarea vieții sale, și la care peregrinau zilnic mai mulți ani de-a rândul.

În toiuł verei, chiar la începutul domniei, Prințul petrecea în mănăstirea din Sinaia. În acea vale plăcută și grandioasă a Carpaților, adăpostirea simplă în sărăcăcioasele chilii călugărești ale mănăstirii

orientale, lipsite de orî-ce comfort, aveau un farmec cu totul deosebit.

De a'și clădi un palat, aci în mijlocul munților atrăgători, subt brazii uriași, a fost de mult un vis al Regelui chiar înainte de a fi putut să'l realizeze.

De la străbunii sei a moștenit plăcerea de clădirile frumoase, — de a ridica edificiile, a fost un fel de patimă deosebită a familiei sale, pe când celelalte sporturi princiare, precum creșterea cailor, alergări sau vânătoarea n'au fost nici-odată așa de de mult adorate de membrii ei.

Terminarea clădirii vechiului palat din Sigmaringen, și ridicarea unei hale speciale de arte, a constituit activitatea zeloasă a vieței Prințului Carol Anton, după ce în urma unei suferințe de picioare a fost nevoit să se retragă din viața publică.

Și Prințul Carol a găsit cea mai bună recreațiune în construirea castelului din Sinaia.

Prelungirea pe care a suferit-o această construcție, nu a cauzat de cât o mică pagubă materială. Cele dintâi planuri pregătite deja în anul 1875, au fost înlăturate cu desevărsire, și ast-fel tocmai în auul 1883 palatul a fost terminat după alte planuri într'atât în cât Perechea Regală a putut să se mute într'insul.

În toți acești ani singura plăcere neturburată a Regelui, a fost de a conduce până la cele mai mici amănunte, construcția acestui palat, de a urmări progresele ei, și de a împărtăși gustul lui individual la orî-ce fază a lucrărei.

Frumusețea peisagiului și arhitectura în lemn îi au fost în toata viața sa cu deosebire atrăgător. Deja ca Prinț tânăr a angajat în serviciul său pe un talentat sculptor în lemn. Aci în castelul Peleş s'au intrunit peisagele fermecătoare cu o sculptură artistică în lemn, producând un efect particular.

Poetul român Alexandri a gravat în hala intrărei a castelului care poartă denumirea sa după râul

Peleş care țâșnește la picioarele sale următorul vers:

„Eû Carol și al meu popor
 „Făcut-am într'un gând și dor
 „In timp de lupte al meu regat
 „In timp de pace al meu palat.

Și acest castel Peleş, înconjurat cu splendorile brazi carpatini, cu vederea asupra înălțimilor păduroase și asupra unui plaiu cu o creastă frumos formată a împlinit cea-ce a promis Regelui. Acest castel n'a fost numai izvorul bucuriilor sale în anii de lupte, ci el a devenit încă și leagănul Dinastiei deprinzând de a zâmbi încetul cu încetul pe seriosul și neapropiatul om, revězând soarele ființei sale în dosul norurilor de furtună, în veci amenințătoare, cu toate că viitorul casei sale nu s'a desvoltat așa de repede, după cum a visat el.

Toemai după zece ani de la mutarea Regelui Carol în mândrul său palat din Carpați, adică în anul 1893, s'a născut primul Hohenzoller în România, — și nu a fost propriul său fiu, căruia îi a dat numele lui, ci fiul nepotului lui, pe care încă din primul moment l'a iubit ca pe adevăratul său copil.

Nepotul Regelui, moștenitorul presuntiv al tronului, Prințul Ferdinand, s'a stabilit în România încă din anul 1889, îmbogățind cu aceasta mult viața Regelui.

El a păstrat o atingere intimă cu ai săi, nefiindu-le nici-o-dată înstrăinat. La tot și la ori-ce l'a privit, ei au luat parte cea mai vioaiă.

Până la anul 1885 a avut norocul de a găsi tot-d'auna casa sa părintească ast-fel cum a lăsat-o, cu toate că Prințul Carol Anton nu mai resida în Düsseldorf, ci exclusiv pe pământul lui ereditar.

În toamna anului 1884, Regele a putut asista în Sigmaringen la serbarea nunței de aur a părinților lui, la care au luat parte și perechele Imperiale și moștenitoare ale Germaniei, petrecând în veselie cu toți.

Dar deja după câte-va luni, adică la 21 Mai 1885 părintele Regelui a fost chemat de Cel de Sus, și la 1888 a urmat după aceasta grea lovitura suferită de Rege, alta nouă. Două Impărați germani, pentru cari încă din copilărie a bătut inima sa, au trecut în viața cea veșnică. Prusia unde o nouă generație a intrat în toate posturile și funcțiunile, îi a devenit d'odată și mai străină. Centrul vieții sale sentimentale a rămas mult iubita și dulce sa mamă, pentru care a avut simțirile cele mai adânce, — cele mai frumoase zile ale anului îi datora vecinătatea ei. De două ori l'a fericit printr'o ședere mai îndelungată în România, putându-i arăta încă mândra creare a castelului Peleş, în al căruia încăperi luminoase îi putea procura o petrecere plăcută. Dar la 7 Iunie 1900 îi s'a stins și frumoasa lumină a ochilor ei. El însă a rămas recunoscător că a posedat-o atâta timp, și că a serbat împreună cu dânsa nașterea primului Hohenzollern românesc.

La începutul anului 1893 Prințul Ferdinand al României ș'a adus acasă pe frumoasa și tânăra sa mireasă, Principesa Maria de Marea Britanie și Irlandei, fiica mai mare a Ducelui de Edinburg și a soției sale Marei Ducese Maria de Rusia.

România a fost cu deosebire recunoscătoare Regelui ei pentru această alianță strălucită care a legat pe prințul regal român cu toate dinastiile mari. Cu bucurie a fost salutată căsătoria Prințului Moștenitor, dar un entuziasmu, ca cel după prima biruință de la Plevna, a izbucnit, când s'a făcut cunoscut nașterea celui d'ântâiu vlăstar al Hohenzollernilor români.

Ast-fel Regele Carol a ajuns la ținta vieții sale, fondând o Dinastie în România, într'un mod atât de bine și strălucit.

Regele a avut într'adevăr încă câți-va ani de mulțumire sufletească pentru dobândirea rezultatelor sale.

Relațiuni foarte călduroase s'aũ format în cursul anilor mai ales cu puternicul Impărat austro-ungar și cu casa sa. Rare-ori a călătorit Regele prin Austro-Ungaria, fără a face o vizită, fie în palatul din Viena, fie la Ischel, și de câte-va ori la Buda-Pesta, unde se afla în garnisoană regimentul lui.

Adesea-ori a isbutit de a limpezi cestiunea atât de des amenințătoare a Românilor din Ungaria și a domoli susceptibilității. Frații conaționali de sub coroana Ungariei sunt pentru România subiectul unui interes penibil. Fie-care măsură contra Românilor din Transilvania a provocat în București întruniri protestătoare, prin care din nenorocire se puteau turbura foarte ușor bunele relațiuni între ambele state vecine.

Impăratul Francisc Iosif a vizitat asemenea odată România, după ce perechia imperială de coroană aũ vizitat o de două ori, — apoi arhiducele Albrecht, biruitorul de la Custozza, în diferite ocațiuni și arhiducele Carl Ludwig împreună cu soția sa.

Era în anul 1896, când Impăratul a fost bineventat în București, dupe ce asistase împreună cu Regele Carol la inaugurarea largirei Porților de fer. Bucureștii s'a arătat demn de această onoare și a făcut pregătiri mari. A fost o zi mândră pentru Regele Carol, când la marea paradă de lângă oraș a putut presenta în persoană prin defilarea trupele sale Impăratului, care a avut în suita sa pe contele Goluchowski, fost mai mulți ani ministru plenipotenciar pe lângă Curtea română și pe Feldzeugmeisterul Baronul de Beck.

Cu recunoștință a considerat aceasta ca o mare satisfacție adusă de viața sa, amintându-și tainica călătorie prin Austro-Ungaria și scrisoarea adresată din vapor Impăratului în anul 1866. Nicî-o-dată n'a atribuit însă vre-un succes meritelor sale, ci tot-d'auna numai providenței.

Mai frumoasă de cât ziua paradei a devenit a

doua zi de visita a Augustului Oaspe în Sinaia cu vederea sa pitorească. Se știe că Impăratul Francisc Iosif este un mare amic al naturii, și castelul Peleş îi a oferit ceva nou și incomparabil.

Mulți suverani de la Nord și Sud au admirat deja castelul Peleş și au locuit într'ânsul, — Perechea Regală Suedesă cu fiii săi, Monarchul Engliterei când era încă Prințul de Wales, cavalerescul Prinț Alexandru al Bulgariei, Prințul Ferdinand al Bulgariei, împreună cu soția sa născută Principesa de Parma, atât de timpuriu repausată, și afară de ei oaspetel cel mai rar, nenorocita Impărăteasă a Austriei. Ca mare entusiastă pentru natură, se plimba des de dimineată prin valea Peleşului. Ea dicea într'o di ospitalierei ei regale, că nu îi place se petreacă pe la Curțile, — visita ei nu e făcută Reginei, ci Poetei.

Dar nici călătoriile pe la curțile străine nu au lipsit Regelui Carol în cei din urmă zece ani. Logodirea moștenitorului tronului l'a dus în Engliterra la bătrina Regina Victoria, care îi a făcut o primire călduroasă. La Bruxel l'au așteptat serbările în familie, lângă unica sa soră. În anul 1891 a vizitat Perechea Regală italiană la Monza, precum și pe Impăratul Wilhelm II la Berlin, care cu această ocazie îi a conferit regimentul de artilerie de gardă No. 1, în care la 1857 s'a început cariera militară. Regimentul a organizat un banchet, la care a asistat Impăratul și toți ofițerii foști camarazi ai prințului Carol de Hohenzollern.

Serbările au durat trei zile. Era un Berlin nou pentru Regele — cel vechiu a reapărut în spiritul lui, când la Charlottenburg și Potsdam a depus la coșciugurile Impăraților înaintea celor două vitezi, cari au fost odată pentru dînsul personificațiunile Prusiei și a Berlinului.

Pe Impărăteasa Frederic a vizitat-o la 1894 la Kronberg. Adânc mișcat a fost de a o vedea aci în

noul palat, înfrumusețat cu obiecte de arte,—și nu acolo unde a cunoscut-o o-dată.

Mai interesant de cât cele-l'alte călătorii a fost aceea de 14 zile, pe care a întreprins-o Regele Carol la 1898. însoțit de Prințul Moștenitor, prin Rusia la Impăratul Nicolae II. Cu această ocazie a revăzut trupele cari la 1877 au stat sub comanda sa înaintea Plevnei, înprospătându-și vechiile amintiri din acel război. La toate stațiunile atinse de trenuri în această călătorie, adesea-orî chiar la miclele halte, au fost înșirați foștii soldați, având pe piepturile lor „Crucea trecerei Dunărei“, care le-a fost conferită de Regele Carol după terminarea campaniei glorioase din Bulgaria. Cu o vedită bucurie a salutat Regele pe acești bravi, și nu s'a obosit de a îi întreba de corpurile și armele în cari au servit.

Prin memoria sa fenomenală s'a adus aminte toate amănuntele acelei campanii. Tot ce s'a petrecut sub comanda sa pe întinsa linie de impresurare, părea că îi a fost întipărit în memorie. Primirea făcută Regelui român în toată Rusia, a avut prin aceste amintiri un caracter cu totul deosebit aceluia al altor călătorii de monarhi, ea a fost mai personală, mai intimă. La Varșovia, Wilna, Petersburg, Moscova și Chiew, unde s'a oprit Regele în această călătorie, au eșit trupele pentru a saluta pe fostul lor conducător. La Varșovia l'a primit cu o mare solemnitate guvernatorul general Prințul Imeritinsky, un militar superior pe cât de amabil, pe atât de însemnat, care deja la vârsta de 32 ani a fost înaintat la gradul de general, iar în timpul asediului Plevnei a fost șeful statului major al Regelui. La grandiosul banchet a pronunțat cuvintele frumoase pentru binele Regelui, „fost comandant superior al armatei unite ruso-române, care ne-a condus la biruință“.

Bine dispus prin toate aceste amintiri a sosit Regele în Peterhof, unde Impăratul înconjurat de toți

marii Duci, l'a primit nu numai într'un mod solemn dar și foarte cordial, conferindu-i regimentul rusesc Wologda, care s'a luptat înaintea Plevnei alătura cu Români. Acelaș regiment care la 30 August luase parte la asaltul trupelor române asupra redutei Grivița;—ast-fel în cât această conferire a fost mai mult de cât un act obicnuit de curtenie.

Curtea rusească este privită ca idealul neajuns al celei mai înalte străluciri lumesti. „Cine a fost o-dată în Rusia“, spunea o-dată o tineră princesă, „nu mai poate fi fericit aiurea, ci dorește de a se „întoarce acolo“.

Asemenea și înaintea Regelui a fost desfășurată toată pompa și toată mărinimia vechei splendoare rusești. O paradă strălucită a gărzilor imperiale și întâiul corp de armată, în total 35000 oameni, care a avut loc în tabăra de la Krasnoie-Selo, a dat o-casia Impăratului de a prezenta însuși trupele prin defilarea augustului oaspete. La această privesc grandioasă au asistat și Impărăteasa, Regina Greciei precum și toate marile ducese. Banchetul de pe câmpul paradei cu 300 tacâmuri, a avut mai mult un caracter militar, pe când la cel d'înteu prânz de gală la Peterhof au fost prezentați Regele demnitarii statului și cei mai înalți funcționari civili și ai Curței. La banchetul pe câmpul de paradă, răspunzând la toastul Impăratului, Regele a accentuat cât de mândru este de a fi comadat o-dată în fața inamicului frumosul corp de gardă, admirat acum din nou, și care a dovedit atunci într'un mod atât de strălucit calitățile sale răsboinice.

Mulți alți camarazi de răsboiu îi a văzut Regele după 21 ani la masa imperială stringând mâna fiecărui, și n'a obosit de a îi asigura cât de mult l'a mișcat și l'a bucurat entuziasmul trupelor. în ale cărora șiruri a mai zărit câte-o «cruce de trecerea Dunărei».

Tot așa de strălucită a fost o reprezentație tea-

trală feerică, dată pe insulele din parcul de la Peterhof, care înotau în lumină electrică.

Pe una din aceste insule era spectacolul feeric se părea ca cum spectatorii cari luase loc pe altă insulă, s'ar fi uitat printr'o oglindă magică într'o câmpie fericită, unde niște ființe supranaturale se mișcău în danțuri ritmice după niște melodii frumoase.

Regele nu 'și-a putut aminti de a fi văzut vreodată o asemenea serbare perfectă și frumoasă.

Intr'un alt mod a fost interesantă o zi în Petersburg. Pe un vapor s'a dus în seriosul oraș nordic care la întoarcerea sa a fost înveselit prin sutiș de vase frumos pavoasate. Pe cheu a avut loc recepțiunea.

După această a plecat Regele la fortereta, unde spre amintirea evlavioasă a căutat cavoul familiei imperiale. Pe cosciugurile Impăraților Alexandru II și III, de cari a fost atât de apropiat, petrecând împreună timpuri grele de resboiu, precum și pe cosciugul camaradului său de arme Marele Duce Nicolae a depus cu propria sa mână coroane de argint, pe ale căror frunze poleite au fost săpate luptele și bătăliile lungului resboiu de împresurarea Plevnei.

Mișcătoare a fost primirea făcută Regelui român de către populație în fața monumentului ridicat în amintirea campaniei bulgare. Și aci a găsit vechii resboinici cari au luptat sub ordinele sale înaintea Plevnei, purtând decorațiile resboiului.

La Moscova Regele locuia în Kremel, care aminteste atâtea evenimente istorice. La Chiew a fost iară o mare paradă de trupe, cu care ocazie guvernatorul general Dragomirow a amintit vechea camaraderie de arme din Bulgaria. Pretutindenți simțea Regele Carol, că în tradițiunile armatei imperiale ruse este: „ca să nu se uite, cum Maj. Sa

și-a expus odată viața și tot pentru ea, câștigând gloria eternă.

Încă odată a străbătut Regele Carol evenimentele resboiului în anul 1902, cu ocazia serbării jubileului de 25 ani.

După ce a împărțit steaguri noi tuturilor regimentelor cari au luat parte la campanie, conferind batalionului II de vânători care s'a distins la luarea redutei Grivița, numele Regina Elisabeta a plecat în luna lui Octombrie, însoțit de Prințul Ferdinand al Bulgariei spre a face un pelerinaj la câmpiile de bătălie din jurul Plevnei. Această hotărîre a surprins pe mulți.

Din anul 1901 exista o încordare oare-care între România și Bulgaria, pricinuită de asasinarea în București de către fanaticul comitet macedonean a unui profesor român¹⁾ ceea-ce a provocat o atitudine amenințătoare a ambeor popoare.

Regele Carol însă a preîntâmpinat consecințele periculoase, anunțând visita sa în Bulgaria pe câmpiile bătăliei udate de sângele românesc.

Natural, că situația politică s'a îmbunătățit imediat, iar din momentul în care Regele a călcat pe malul bulgar, el fu adorat de către întregul popor ca viteazul luptelor de liberare înainte cu 25 ani.

La Rusciuc pe malul Dunărei a fost primit de către Prințul Ferdinand, înconjurat de demnitarii statului, de către clerul și cu toate onorurile militare.

Întregul pelerinaj spre locurile unde în anul 1877 Regele suportase împreună cu bravii săi în timp de cinci luni toate suferințele resboiului, a urmat cu demnitate și sfințenie. La Parodim a intrat în acea căscioară, care l'a adăpostit, plantând în fața ei un tânăr stejar, după cum a făcut-o și în fața celei

1) Stefan Mihaileanu (N. T.).

alte căscioare, pe care a ocupat-o după ce a cedat pe cea d'întăi Impăratului Rusiei.

În șiruri mari au sosit sătenii din toate părțile, mulți bărtâni contimporani se înghesiau, căutând să apuce o privire a Regelui. Mișcător a fost momentul când Regele a depus coroanele de amintire pe oasele celor morți pentru patria, desgropate după percepțele ortodoxe și așezate în capela ridicată pe câmpul de bătălie, și făcând o rugăciune tainică. Tot atât de mișcătoare au fost cuvintele Mitropolitului de la Vrața, care cu vocea ridicată a chemat din pământul sfințit pe morții, pentru a adora pe conducătorul lor, care a venit spre a-i saluta în ziua lor de onoare.

Și în acest moment soarele a pătruns prin ceața care acoperise până atunci întinsul câmp de bătălie ceea-ce a produs o impresiune adâncă și plăcută asupra tuturor.

În cei 22 ani trecuți de când România a devenit un Regat, ea a realizat în dezvoltarea sa interioară atâta progrese, în cât nu se mai poate compara cu țara în care a intrat tânărul Prinț în anul 1866.

Viața economică națională a luat o desfășurare imensă, avuția și mijloacele de viață ale populației s'a sporit într'un grad necomparabil. Bugetul statului, care în anul 1866 era de 59 milioane, a ajuns în anul 1903 la 218 milioane, după ce în anul 1898 a atins țifra de 236 milioane. Acest an însă a fost urmat de o reacțiune teribilă, provocată de o secetă ne mai pomenită în țările dunărene, nimicind aproape cu totul economia agricolă. Exportul total care la 1898 a fost încă în termen de mijloc de 283 milioane, a scăzut în anul următor la 149 milioane. Principalele cereale: grâul și porumbul n'au prosperat, iar situația sătenilor a fost desperată.

Dar mulțumită unor măsuri energice, unor economii bine chibzuite, precum și patriotismului ab-

negativ cu care s'a pus în frunte însuși Regele renunțând la o parte a listei sale civile, consecințele acelei catastrofe sunt astăzi ca și învinse, și nu este de temut că propășirea neconținută se va mai opri. Chiar împrumutul de 175 milioane, încheiat la 1899, sub presiunea unor împrejurări excepționale a putut fi convertit deja la Decembrie 1902. Finanțele au fost puse pe o bază atât de solidă, în cât echilibrul gospodăriei statului nu va mai putea fi tulburat. Bugetul a luat de baza minimumul veniturilor, iar escedentul este întrebuințat pentru lucrările publice.

Cu cât se va desvolta mai mult industria în România, cu atât mai puțin vor atârna de timp izvoarele veniturilor, cari până acum curgeau aproape exclusiv din producțiunea agricolă. Bogățiile de metale minerale și petrol pe cari le ascunde fertilul pământ, se scot din ce în ce mai mult. În încurajarea industriei Regele a fost cel d'întâi pe la proprietățile lui și pe la Domeniul Coroanei. Principala sa atențiune este îndreptată asupra îmbunătățirii stărei țăranilor. Activitatea sa neobosită se manifestă și pe acest teren, iar pasiunea sa pentru clădiri este folositoare țării. Peste o sută de clădiri mari precum biserici, școli, case-model, magazine de cereale și mori au fost zidite pe Domeniile Coroanei în cei din urmă 20 ani. Agricultură și silvicultură au fost îmbunătățite, industria casnică este îngrijită, — ast-fel în cât aceste domenii servesc de exemplu celor lalte proprietăți, creând foloase imense.

Și pe una din moșiile sale particulare a fondat o casă pentru orfanii, în care fii de săteni sunt crescuți pentru agricultură; ajunși majori li se dă un mic capital, pentru ca să-și poată folosi de cele învățate. Cu ocazia nunței de argint a Perechei Regale, care a avut loc la 1894, serbată cu entusiasm de către întreaga țară, Regele a donat suma de 200,000 lei pentru fondarea unei bănci de ajutor

a populației rurale, ocordându-i în timpii de nevoi împrumuturi fără dobândă. Puțin timp înaintea acestei serbări a avut loc botezul celei d'înteiu fețițe a Prințului moștenitor, căreia Regina îi a dat numele ei Elisabeta.

Regele nici-o-dată n'a refuzat ajutorul lui. La toate s'a împărtășit cu mână deschisă; mai ales ca promotor al științelor și artelor. El a îndemnat pe academia la lucrări noi, acordându-i un însemnat ajutor anual, pentru compunerea unui dicționar etymologic al frumoasei limbi române, și a dăruit junimeii studioase o casă splendidă și strălucit montată, care având o bibliotecă, servește intereselor intelectuale ale studenților.

Pictura, lângă sculptura în lemn, îi este cea mai favorită între arte. El însuș posedă o frumoasă galerie a vechilor maestri. Pentru teatru și operile beletristice are mai puțină concepțiune, și puțină plăcere pentru muzică.

Dar nu numai Regele personal, ci și statul a realizat lucrări grandioase: Câte biserici frumoase s'a ridicat, câte edificii mândre, palaturi pentru ministériile, cazarme și școli s'a clădit!

O rețea bine împărțită de căi ferate, sosele, regularea de rîuri, porturi, silosuri și docuri servesc înlesnirii exportului de cereale. Artera principală de comunicațiune a Dunărei a fost simțitor îmbunătățită prin străpungerea canalului de la Sulina. Insuș Regele a deschis în luna lui Mai 1894 această cale maritimă de 10 kilometri lungime, care procură multe înlesniri navigațiunei.

Asemenea a asistat și la inaugurarea podului peste Dunăre. Era pentru dânsul o zi de mult așteptată, în care în fine a putut să predea comunicației marea construcție complet terminată a acestui pod. De la 1890—1895 a fost executată de către inginerii pământenii într'o parte a marelui rîu, care pe ambele țermuri este românesc. Acest pod,

care avea să asigure calea spre Constantinopol a fost un vis al Regelui încă din primul an al domniei sale. Mult timp însă a sperat, ca împreună cu guvernul turcesc îl va putea construi lângă Rusciuc. Când Congresul din Berlin a fixat hotarul între Bulgaria și noua provincie română, Dobrogea, Regele a pus în acest scop un mare preț pe un teren lângă Silistria, nici-o-dată însă n'a renunțat la acest plan. În sfârșit la 14 Septembrie 1895 a putut să aibă loc inaugurarea acestei construcții grandioase, care a primit numele de Regele Carol. Dunărea are acolo între Fetestți și Cernavodă o lățime de 17 kilometri. Podul conduce peste Borcea brațul de la ost al Dunărei peste insula Balta pe un zăgaz de piatră de o lungime de 13 kilometri cu 34 deschizătoare pentru apă, și în sfârșit la o înălțime de 33 metri de la suprafața apei la malul opus.

Regele împreună cu Regina și mulți oaspeți au venit ca să asiste la inaugurarea religioasă a acestui monument. El, ca cel d'întâiu care a trecut pe jos peste acest pod în lungime de 740 metri, a bătut pe mijlocul lui ultimul cuiu. Din toate părțile Deltei Dunărei a sosit populație. Un tablou particular au oferit diferite naționalități ale Dobrogei în costumurile lor pestrițe și semi-asiatice, păstrate de mai multe secole. Ele păreau aproape un anacronism alături de grandioasa operă a tehnicii moderne a mândrului pod, peste care vijiau 16 locomotive, pe când tunurile bubuia de la vase de resboi și sunetul muzicii mărea entuziasmul celor de față.

După săvârșirea acestei inaugurări, Regele a plecat la manevre, cari s'au terminat lângă fortificațiunile din jurul Bucureștilor. Acolo a trecut în revistă 63 batalioane infanterie, 49 escadroane de cavalerie și 32 baterii. Reamintindu-și de cei 30000 oameni ce îi au fost acordați involuntar de către

Turcia pe la începutul domniei sale.—Regele Carol putea să simtă o îndoită mulțumire.

În strânsa legătură cu podul de la Dunăre sunt construcțiunile portului din Constanța. Un răgaz de piatră de o lungime de 1360 metri, care ajunge departe în mare, servește de adăpost contra vântului de la nord est, care periclita mai înainte intrarea vaselor.

Desvoltarea reședinței a ținut pas cu acel a țerei. Capitala, astăzi în mare parte bine pavată și iluminată în parte cu electricitate, având tramvayul electric, stradele drepte și largi, cari ascund casele în stilul de vile printre frumoasele grădini,—cu cheiul Dâmboviței luminat de soare, precum și cu imposantele clădiri publice,—nu mai seamănă cu vechiul București semi-oriental. Orașul este ținut mai curat și mai elegant de cât unele capitale din vestul Europei. Numai soarele și lumina, cari sclipesc pe acoperișurile lucitoare ale caselor, sub albastrul cerului, mai păstreze farmecul din alte timpuri.

După planurile generalului Brialmont, Bucureștiul a devenit o fortăreață uriașă printr'un inel de forturi detașate, provăzute cu cupole cuirasate.

Hârțuelile între partide s'au moderat mult în comparație cu timpul trecut, cu toate că ele continuă încă. Și grupul antidinasticilor a dispărut de mult. Partidele se întrec neconținut în asigurările lor de lealitate pentru monarhul venerat de toți, și care a dovedit, că sub forma unui guvern parlamentar se poate desvolta atât o putere monarhică cât și o adevărată libertate politică.

Regele Carol a putut ajunge la această mărinimie numai fiind că s'a păstrat pe tronul umanității celei mai înalte, sacrificându-se cu totul și cu o abnegațiune nobilă datoriei sale.

VERIFICAT
2007

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

— — — — —
VERIFICAT
2017